

บทบาทของศาลในคดีฟื้นฟูกิจการ
กับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

โดย

นายสถาพร วิสาพรหม
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
ศาลยุติธรรม

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 59
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2559 - 2560

บทคัดย่อ

เรื่อง บทบาทของศาลในคดีฟื้นฟูกิจการกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

ผู้วิจัย นายสถาพร วิสาพรหม

หลักสูตร วปอ.

รุ่นที่ 59

กฎหมายฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ของไทยมีบัญญัติบังคับใช้เมื่อปี 2541 และเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายล้มละลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือให้ลูกหนี้ที่ประสบภาวะวิกฤตทางการเงิน สามารถฟื้นกลับมาดำเนินกิจการต่อไปและรักษาธุรกิจไว้ได้ โดยกฎหมายกำหนดให้ศาลมีบทบาทในกระบวนการพิจารณาตั้งแต่การพิจารณารับคำร้อง การไต่สวนและมีคำสั่งว่าจะให้มีการฟื้นฟูกิจการหรือไม่ การตั้งผู้ทำแผน การเห็นชอบด้วยแผน การพิจารณาและมีคำสั่งว่าการดำเนินการตามแผนเป็นผลสำเร็จหรือไม่ ซึ่งล้วนแต่เป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการของลูกหนี้ จึงเป็นที่คาดหวังว่านอกจากศาลจะต้องเป็นผู้มีความรู้ด้านกฎหมายแล้วยังต้องมียุทธศาสตร์และความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าที่เพียงพอ และกฎหมายมีกระบวนการพิจารณาที่เอื้อต่อการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ ผู้วิจัยจึงประสงค์จะศึกษาสถานะภาพของกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการ ปัญหาขัดข้องในการดำเนินการ และแนวทางการปรับโครงสร้างการคัดเลือกผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการและการจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจการค้าเพื่อให้ความเห็นต่อศาล จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันไม่มีการจัดโครงสร้างการคัดเลือกผู้พิพากษาสำหรับคดีฟื้นฟูกิจการไว้เป็นการเฉพาะ และกระบวนการพิจารณาคดีตามบทกฎหมายที่มีเพียงแต่ให้อำนาจศาลที่จะขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้เท่านั้น โดยไม่มีการจัดโครงสร้างทางบริหารเพื่อรองรับบทกฎหมายดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากได้มีการจัดโครงสร้างการคัดเลือกผู้พิพากษาสำหรับคดีฟื้นฟูกิจการไว้เป็นการเฉพาะและมีโครงสร้างของความรู้ความเข้าใจในกฎหมายล้มละลายรวมทั้งการฟื้นฟูกิจการ และมีความรู้ด้านเศรษฐกิจหรือการประกอบธุรกิจการค้าเป็นที่ยอมรับเชื่อถือศรัทธา และหากมีการจัดโครงสร้างทางบริหารด้วยการขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ครอบคลุมสาขาอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้ความเห็นต่อศาล ย่อมจะเป็นการดีที่ศาลจะขอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี ทั้งนี้ควรกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาศาลชั้นอุทธรณ์ให้มีบทบาทนำในระดับอาเซียน (ASEAN) โดยการสนับสนุนของภาครัฐ

คำนำ

กฎหมายฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือให้ลูกหนี้ที่ประสบสถานะวิกฤตทางการเงิน สามารถฟื้นกลับมาดำเนินกิจการต่อไปและรักษาธุรกิจไว้ได้ โดยกฎหมายกำหนดให้ศาลมีบทบาทในกระบวนการพิจารณาตั้งแต่การพิจารณารับคำร้อง การไต่สวนและมีคำสั่งว่าจะให้มีการฟื้นฟูกิจการหรือไม่ การตั้งผู้ทำแผน การเห็นชอบด้วยแผน การพิจารณาและมีคำสั่งว่าการดำเนินการตามแผนเป็นผลสำเร็จหรือไม่ ซึ่งเป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการของลูกหนี้ ศาลจึงเป็นที่คาดหวังว่านอกจากจะเป็นผู้มีความรู้ด้านกฎหมายแล้ว ศาลยังจำเป็นต้องมีองค์ความรู้และความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าที่เพียงพอ และกฎหมายต้องบัญญัติกระบวนการที่เอื้อต่อการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ แต่โดยที่กฎหมายในปัจจุบันไม่ได้จัดโครงสร้างการคัดเลือกผู้พิพากษาสำหรับคดีฟื้นฟูกิจการไว้เป็นการเฉพาะ เพียงในทางบริหารจะมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) จะพิจารณาแต่งตั้งผู้พิพากษาไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลายกลางที่มีอำนาจพิจารณาคดีพิพากษาคดีฟื้นฟูกิจการ โดยพิจารณาความรู้ความสามารถประกอบตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ แต่ก็อาจมีอุปสรรคหรือข้อขัดข้องจากการที่ไม่มีผู้พิพากษาที่มีความรู้ความสามารถในจำนวนที่เพียงพอได้ นอกจากนี้กระบวนการพิจารณาตามกฎหมายปัจจุบันก็เพียงแต่ให้อำนาจศาลในการที่จะขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อประกอบการพิจารณาได้เท่านั้น โดยไม่มีการจัดโครงสร้างทางบริหารสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญไว้ต่อศาล ดังนั้น หากมีการจัดโครงสร้างผู้พิพากษาสำหรับคดีฟื้นฟูกิจการไว้เป็นการเฉพาะก็จะเป็นการดีทั้งต่อกระบวนการพิจารณาและการยอมรับความเชื่อถือศรัทธาของผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการฟื้นฟูกิจการ และหากมีการจัดโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อสนับสนุนกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการของศาล โดยการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาคเอกชน อาทิเช่น สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรม สภาวิชาชีพต่าง ๆ ให้คัดเลือกและส่งตัวแทนเข้ามาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ และจัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญไว้ต่อศาล น่าจะเป็นการดี และศาลสามารถใช้ดุลพินิจขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ขึ้นทะเบียนนั้นได้ ทั้งนี้เพื่อให้การวินิจฉัยมีคำสั่งไปที่ยอมรับและเป็นการสร้างความเชื่อถือศรัทธาในกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีการจัดโครงสร้างดังกล่าวเพื่อเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาศาลไทยให้มีบทบาทนำในระดับอาเซียน (ASEAN) ต่อไป

(นายสถาพร วิสาพรหม)

นักศึกษาระดับปริญญาโท วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 59

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญแผนภาพ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	4
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดเรื่องการฟื้นฟูกิจการในคดีล้มละลาย	5
แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้	
ของประเทศสหรัฐอเมริกา	10
แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ของประเทศไทย	14
กระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ตามกฎหมายไทย	19
ข้อพิจารณาในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายล้มละลายของไทย	26
กรอบแนวคิดงานวิจัย	28
สรุป	29
บทที่ 3 กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการของประเทศไทย	
ปัญหาและข้อขัดข้อง	31
บทบาทของศาลในคดีฟื้นฟูกิจการ	31
การดำเนินการที่ผ่านมา	34
ปัญหาและอุปสรรค	36
สรุป	38

บทที่ 4	วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางในการปรับโครงสร้าง	
	ผู้พิพากษาในคดีพื้นฟูกิจการ และการจัดโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือ	
	ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี	39
	วิเคราะห์ปัญหาข้อขัดข้อง	39
	แนวทางในการปรับโครงสร้างผู้พิพากษาในคดีพื้นฟูกิจการ	
	และการจัดโครงสร้าง	44
	สรุป	45
บทที่ 5	สรุปและข้อเสนอแนะ	47
	สรุป	47
	ข้อเสนอแนะ	49
	บรรณานุกรม	52
	ประวัติย่อผู้วิจัย	54

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
2-1 กรอบแนวคิดงานวิจัย	28

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ของไทยเพิ่งมีการบัญญัติบังคับใช้เมื่อปี 2541 และเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายล้มละลาย โดยการตราพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2541 ให้เพิ่มหมวด 3/1 ว่าด้วยกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ตั้งแต่มาตรา 90/1 ถึง 90/90 ซึ่งตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ได้ระบุเหตุผลของการเพิ่มเติมบทบัญญัติ ว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ว่า เนื่องจากบทบัญญัติบางมาตราของพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะเมื่อลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว อันควรได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากผู้ประสงค์จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกหนี้ เพื่อให้ลูกหนี้มีโอกาสได้ฟื้นฟูกิจการ แต่เนื่องจากมาตรา 94(2) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 บัญญัติให้เจ้าหนี้ที่ยอมให้ลูกหนี้ก่อนขึ้นโดยรู้อยู่แล้วว่าลูกหนี้มีหนี้สินส่วนตัวไม่มีสิทธิขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย อันเป็นเหตุให้ไม่มีสถาบันการเงิน หรือเอกชนรายใด ยินยอมให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกหนี้ที่ประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว ลูกหนี้จึงต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายทั้ง ๆ ที่กิจการของลูกหนี้อยู่ในสภาพที่จะฟื้นฟูได้ หากได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน สมควรที่จะมีบทบัญญัติคุ้มครองการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกหนี้ที่ประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว เพื่อให้ลูกหนี้มีโอกาสได้ฟื้นฟูกิจการได้ซึ่งจะช่วยเจ้าหนี้ให้มีโอกาสรับชำระหนี้อย่างเป็นธรรมด้วย อันจะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและการค้าของประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมายฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือให้ลูกหนี้ที่ประสบภาวะวิกฤตทางการเงิน สามารถฟื้นกลับมาดำเนินกิจการต่อไปได้ และสามารถรักษาธุรกิจไว้ได้ ทั้งนี้กระบวนการฟื้นฟูกิจการนั้นเริ่มตั้งแต่การยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการต่อศาล ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 90/3 กล่าวคือ ลูกหนี้มีหนี้สินส่วนตัว และเป็นหนี้เจ้าหนี้คนเดียวหรือหลายคนรวมกันเป็นจำนวนแน่นอนไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท ไม่ว่าหนี้สินนั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม ถ้ามีเหตุอันสมควรและมีช่องทางที่จะฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ เมื่อศาลรับคำร้องขอแล้วศาลจะทำการได้

สวนคำร้องขอและมีคำสั่งตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 90/10 กล่าวคือ ศาลต้องได้สวนเอาความจริงตามมาตรา 90/3 ถ้าได้ความจริงและมีเหตุสมควรที่จะฟื้นฟูกิจการ และผู้ร้องขอยื่นคำร้องโดยสุจริต ศาลจะมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ แต่หากไม่ได้ความจริงตามมาตรา 90/3 หรือไม่มีเหตุสมควรที่จะฟื้นฟูกิจการ หรือผู้ร้องขอยื่นคำร้องโดยไม่สุจริต ศาลก็จะมีคำสั่งยกคำร้องขอ

กรณีศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ ศาลจะต้องมีคำสั่งเกี่ยวกับผู้ทำแผนด้วยตามมาตรา 90/17 กล่าวคือ ถ้าลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ผู้คัดค้านไม่ได้เสนอบุคคลอื่นเป็นผู้ทำแผนด้วย ศาลจะมีคำสั่งตั้งบุคคลที่ผู้ร้องขอเสนอเป็นผู้ทำแผนก็ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลที่ผู้ร้องขอเสนอไม่สมควรเป็นผู้ทำแผน หรือลูกหนี้ เจ้าหนี้ผู้คัดค้านเสนอบุคคลอื่นเป็นผู้ทำแผนด้วย ศาลจะมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกประชุมเจ้าหนี้ เพื่อพิจารณาเลือกว่าบุคคลใดสมควรเป็นผู้ทำแผน แล้วเสนอศาลเพื่อพิจารณาว่าจะเห็นชอบหรือไม่ โดยในระหว่างที่ยังไม่มีผู้ทำแผน มาตรา 90/20 ได้กำหนดให้ศาลจะมีคำสั่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนหรือผู้บริหารลูกหนี้เป็นผู้บริหารชั่วคราว มีอำนาจหน้าที่จัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และในระหว่างที่ไม่สามารถตั้งผู้บริหารชั่วคราวได้ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ชั่วคราว

เมื่อศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผนหรือเห็นชอบตั้งผู้ทำแผนตามมติที่ประชุมเจ้าหนี้แล้ว ผู้ทำแผนจะจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ และจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ว่าจะดำเนินกิจการของลูกหนี้อย่างไร จะมีการปรับโครงสร้างหนี้อย่างไร จะสามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้เพียงใด ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 90/42 , 90/42 ทวิ , 90/42 ตริ แล้วส่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อนำเสนอที่ประชุมเจ้าหนี้พิจารณาว่าจะยอมรับแผนหรือไม่ หรือจะให้แก้ไข ตามมาตรา 90/44 โดยมติดอมรับแผนต้องเป็นมติพิเศษ ตามมาตรา 90/46 และเมื่อที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติยอมรับแผนแล้ว ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานต่อศาล เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งว่าจะเห็นชอบด้วยแผนหรือไม่ ตามมาตรา 90/56 โดยศาลจะพิจารณาตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 90/58

หลังจากศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน และมีการดำเนินการตามแผนจนเป็นผลสำเร็จตามแผน ศาลจะมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ แต่หากการดำเนินการตามแผนไม่เป็นผลสำเร็จและระยะเวลาตามแผนสิ้นสุดลงแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดหรือมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการก็ได้ ตามมาตรา 90/70

จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นกฎหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การประกอบธุรกิจ ซึ่งอาจเป็นธุรกิจหรือกิจการขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องการดำเนินชีวิตของประชาชนจำนวนมาก หรืออาจเป็นธุรกิจหรือกิจการที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ และกฎหมายได้กำหนดให้ศาลเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการพิจารณา

และมีคำสั่งเริ่มตั้งแต่การพิจารณารับคำร้อง การไต่สวนและมีคำสั่งว่าจะให้มีการฟื้นฟูกิจการหรือไม่ การตั้งผู้ทำแผนหรือการเห็นชอบด้วยกับที่ประชุมเจ้าหนี้ในการเลือกผู้ทำแผน การเห็นชอบด้วยแผนที่ผู้ทำแผนจัดทำและที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติยอมรับ การพิจารณาและมีคำสั่งว่าการดำเนินการตามแผนเป็นผลสำเร็จหรือไม่ และจะมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์สินของลูกหนี้เด็ดขาด หรือให้ยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ ซึ่งล้วนแต่เป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการของลูกหนี้ จึงมีข้อกังวลของฝ่ายลูกหนี้และเจ้าหนี้ที่มีการขอฟื้นฟูกิจการว่า การพิจารณาและมีคำสั่งในขั้นตอนต่าง ๆ นั้น ศาลซึ่งเป็นผู้มีความรู้ด้านกฎหมายจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้ามากน้อยเพียงใด ศาลจะมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าเพียงพอหรือไม่ กระบวนการพิจารณาและมีคำสั่งของศาลตามบทกฎหมายที่มีอยู่เพียงพอต่อการให้อำนาจศาลในการค้นหาความจริงเพียงพอหรือไม่ จากกรณีปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงประสงค์จะศึกษาการจัดโครงสร้างผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการและการจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและการประกอบกิจการค้าเพื่อให้เห็นต่อศาลในประเด็นต่าง ๆ ก่อนมีคำสั่ง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความกังวลของฝ่ายลูกหนี้และเจ้าหนี้ที่มีการร้องขอฟื้นฟูกิจการ และเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาและมีคำสั่งเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ระบบเศรษฐกิจโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานะภาพของกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการ และปัญหาขัดข้องในการดำเนินการ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับโครงสร้างการคัดเลือกผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการและการจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและการประกอบกิจการค้าเพื่อให้เห็นก่อนมีคำสั่ง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา ประกอบด้วย โครงสร้างผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการ บทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษา การฟื้นฟูกิจการที่ประสบปัญหาขาดสภาพคล่อง และแนวทางแก้ไขปัญหา
2. ด้านประชากร สัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้พิพากษาในศาลล้มละลายกลางประมาณ 5-10 ท่าน
3. ระยะเวลาในการวิจัย ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2559 ถึงเดือนพฤษภาคม 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการดำเนินการดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมโดยการรวบรวมแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ประกอบด้วย ห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภา ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ห้องสมุดศาลล้มละลายกลาง รวมทั้งเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ รวบรวมโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 คน ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้บริหารศาลล้มละลายกลาง 2 คน

1.2.2 ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลล้มละลายกลาง 4 คน

1.2.3 ผู้พิพากษาในศาลล้มละลายกลาง 2 คน

1.2.4 นิติกรประจำศาลล้มละลายกลาง 2 คน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content) เป็นหลัก

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสถานะภาพของกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการ
2. ทำให้ทราบถึงแนวทางการปรับโครงสร้างการคัดเลือกผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการ และการจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจการค้าเพื่อความเห็นก่อนมีคำสั่ง

คำจำกัดความ

การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ หมายถึง กระบวนการทางศาลเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและทางการเงินของลูกหนี้ เพื่อให้ลูกหนี้กลับมาบริหารกิจการได้ตามปกติ และกิจการสามารถดำเนินการต่อไปได้

ผู้ทำแผน

หมายถึง ผู้จัดทำแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้

แผนฟื้นฟูกิจการ

หมายถึง ข้อตกลงร่วมกันของลูกหนี้และเจ้าหนี้ทั้งหลายที่เกี่ยวกับรายละเอียดในการชำระหนี้ ตลอดจนการปรับโครงสร้างหนี้ภายใต้กรอบของกฎหมาย เพื่อให้กิจการของลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 ผู้วิจัยจะทบทวนวรรณกรรมครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีวรรณกรรมและฐานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีลำดับการทบทวนวรรณกรรมดังนี้

1. แนวความคิดเรื่องการฟื้นฟูกิจการในคดีล้มละลาย (Reorganisation)
2. แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ของประเทศสหรัฐอเมริกา
3. แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ของประเทศไทย
4. กระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ตามกฎหมายไทย
5. ข้อพิจารณาในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายล้มละลายของไทย
6. กรอบแนวคิดงานวิจัย
7. สรุป

แนวความคิดเรื่องการฟื้นฟูกิจการในคดีล้มละลาย (Reorganisation)

การดำเนินกิจการทางธุรกิจเป็นเรื่องที่ไม่แน่นอน ความสำเร็จและความล้มเหลวดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อธุรกิจต้องประสบกับความล้มเหลวจนอาจถึงกับต้องเลิกกิจการไปเพราะการมีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือล้มละลายนั้นก็เป็นเรื่องอันสมควรที่ทรัพย์สินของกิจการนั้น ๆ ควรจะต้องนำไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของกิจการตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายล้มละลายในเรื่องอัตราส่วนที่เป็นธรรม (pari passu)

อย่างไรก็ดี ธุรกิจหรือกิจการบางประเภทมีความสำคัญต่อสังคมค่อนข้างสูง การปล่อยให้กิจการเหล่านั้นต้องล้มละลายไปโดยไม่มีเยียวยาแก้ไขสถานะทางธุรกิจของกิจการนั้น ๆ ให้ถึงที่สุดเสียก่อน น่าจะเป็นผลเสียหายต่อสังคมส่วนรวมมากกว่าผลดี เช่น กิจการเงินทุนหลักทรัพย์ที่การล้มละลายอาจกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง หรือกิจการเกี่ยวกับสาธารณูปโภค อาทิ รถไฟขนส่งมวลชน ประปา ไฟฟ้า และอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ยังต้องคงสภาพกิจการนั้นไว้ นอกจากนี้แม้แต่มุมมองในแง่ของบริษัทธรรมดาที่มีแง่คิดสำหรับภาพรวมทางเศรษฐกิจว่าการคงสภาพกิจการไว้ย่อมส่งผลดีต่อส่วนรวมไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจ้างแรงงาน ภาษีอากร มากกว่าการให้กิจการสิ้นสุดลง ความคิดในแง่นี้จึงเป็นต้นกำเนิดในเรื่องการฟื้นฟูกิจการในคดีล้มละลาย แม้โดยสภาพทางธุรกิจการพยายามแก้ไขปัญหาทางการเงินของกิจการทางธุรกิจเป็นเรื่องที่สามารถ

กระทำได้อยู่ตลอดเวลา แต่วิธีการทางธุรกิจทั่วไปอาจใช้ไม่ได้ผลเมื่อเกิดการประสบปัญหาทางการเงินที่ค่อนข้างหนักจนเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อความสำเร็จในการฟื้นฟูกิจการค่อนข้างมาก ในกรณีเช่นนี้จึงอาจประสบปัญหาที่เจ้าหน้าที่บางรายอาจพยายามใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของกิจการ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคสำคัญในการฟื้นฟูกิจการเพราะการที่เจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งพยายามเรียกร้องอาจเป็นผลจูงใจให้เจ้าหน้าที่อื่นกระทำตาม และเมื่อความเสี่ยงมีสูงขึ้นเช่นนี้ย่อมจะลดความจูงใจที่เจ้าหน้าที่บางรายหรือผู้ช่วยเหลือทางด้านเงินทุนรายอื่น ที่อาจไม่ให้เงินทุนมาเพิ่มเติมเพื่อเยียวยากิจการได้ เพราะอาจไม่สามารถเรียกร้องเงินช่วยเหลือนั้นคืนได้ตามกฎหมาย

ดังนั้นการสร้างปัจจัยเอื้อตามกฎหมายให้มีการฟื้นฟูกิจการจึงเป็นมาตรการที่ดีในอันที่จะส่งเสริมให้การฟื้นฟูกิจการที่อาจประสบปัญหาจากการขาดขวางของเจ้าหน้าที่บางรายมีโอกาสประสบผลสำเร็จมากขึ้น แต่ยังคงมีข้อพึงระลึกละเอียดว่า มาตรการฟื้นฟูกิจการคงเป็นการสร้างปัจจัยเอื้อตามกฎหมายเท่านั้นหาได้หมายความว่า การฟื้นฟูกิจการในคดีล้มละลายจะต้องประสบผลสำเร็จในทุกกรณี กิจการบางประการซึ่งดำเนินกิจการผิดพลาดอย่างร้ายแรงก็อาจไม่มีทางที่จะฟื้นฟูให้สำเร็จได้

อย่างไรก็ดีหากพิจารณาคุณภาพที่กิจการใดสามารถดำเนินการต่อไปได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยผลของการฟื้นฟูกิจการในคดีล้มละลาย ก็จะมีผลทำให้ลูกจ้างสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพที่เกิดขึ้นและเตรียมตัวให้เข้ากับสภาพที่เกิดขึ้นและเตรียมตัวหางานใหม่อันอาจถือเป็นผลดีประการหนึ่งของกระบวนการฟื้นฟูกิจการ หรือในขณะเดียวกันการฟื้นฟูกิจการ บางครั้งอาจยินยอมให้แยกหน่วยงานออกไปเป็นกิจการใหม่ ซึ่งในแง่นี้ก็จะเป็นผลดีต่อลูกจ้างของกิจการที่แยกออกไปได้เช่นกัน การมองในแง่ความสำเร็จจึงอาจมีแง่มุมที่มองได้ในหลายรูปแบบ

แนวความคิดดังกล่าวจะเป็นยอมรับกันอย่างแพร่หลาย เพราะนับแต่ช่วงประมาณปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา หลายประเทศได้มีการยอมรับในหลักการการฟื้นฟูกิจการและบัญญัติไว้ในกฎหมายล้มละลาย เช่น บทบัญญัติใน Chapter 11 ใน Bankruptcy Code ของสหรัฐอเมริกา บทบัญญัติเกี่ยวกับ Administration Order ใน Insolvency Act 1986 (IA 1986) ของอังกฤษและบทบัญญัติเกี่ยวกับ Judicial Management ใน Companies Act (CA) ของสิงคโปร์ โดยแต่ละประเทศยังคงมีหลักการในเรื่องการฟื้นฟูกิจการที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งอาจแยกองค์ประกอบให้เห็นได้ดังนี้คือ (วิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ, 2539 : 51)

1. หลักการ Moratorium หรือ Automatic Stay
2. การจัดหาผู้ดำเนินการฟื้นฟูกิจการ
3. การควบคุมกระบวนการฟื้นฟูกิจการ
4. การสิ้นสุดของการฟื้นฟูกิจการ

1. หลักการ Moratorium หรือ Automatic Stay

หลักการ Moratorium หรือ Automatic Stay เป็นปัจจัยเบื้องต้นที่ถูกสร้างเป็นเกราะคุ้มกันให้แก่กิจการในระหว่างที่จะมีการฟื้นฟูกิจการ โดยจะมีให้เจ้าหนี้รายใดดำเนินคดีต่อกิจการนั้น ๆ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาในตอนต้นแล้วว่า การที่เจ้าหนี้แม้บางรายประสงค์จะดำเนินคดีรวมไปถึงแม้แต่การบังคับคดีไม่ว่าในทางแพ่งหรือทางล้มละลาย ย่อมจะเป็นการลดโอกาสของกิจการนั้นที่จะฟื้นฟูกิจการเองได้

เมื่อกิจการลูกหนี้ตกอยู่ในสถานะหนี้สินล้มฟื้นตัวหรืออยู่ในสถานะที่ต้องการที่จะฟื้นฟูกิจการอันเป็นเหตุที่จะร้องขอให้มีการฟื้นฟูกิจการตามกฎหมาย การยื่นคำร้องขอต่อศาลตามกฎหมายย่อมจะก่อให้เกิดผลที่ว่าเจ้าหนี้จะฟ้องร้องดำเนินคดีใด ๆ ไม่ว่าในทางแพ่งหรือล้มละลายรวมไปถึงการบังคับคดีไม่ได้ ในบางประเทศยังรวมไปถึงการห้ามมิให้หน่วยงานที่ให้บริการทางสาธารณูปโภคหยุดการให้บริการอีกด้วย หลักการนี้บัญญัติเป็นที่ยอมรับกันในกฎหมายต่างประเทศแล้วเช่น ใน Chapter 3 section 3-62 ของ Bankruptcy Code ของสหรัฐอเมริกาใน section 11 ของ Insolvency Act 1986 ของอังกฤษ และใน section 227D ของ Companies Act ของสิงคโปร์

หลักการนี้เป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่ง และเป็นจุดแบ่งแยกสำคัญระหว่างการฟื้นฟูกิจการในแง่ธุรกิจธรรมดาและการฟื้นฟูกิจการตามกฎหมาย

การที่กฎหมายเอื้อมือเข้ามาสร้างปัจจัยเอื้อส่วนนี้ก็เพื่อรักษาสถานภาพของกิจการลูกหนี้ไว้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ยังคงให้กิจการดังกล่าวดำเนินต่อไปภายใต้การควบคุมของกฎหมาย ซึ่งอาจจะเป็นการกำหนดให้ผู้บริหารเดิมต้องปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบที่กฎหมายสร้างขึ้น หรือจัดหาบุคคลอื่นมาดำเนินการแทนในช่วงเวลาที่ต้องมีการฟื้นฟูกิจการ ระยะเวลาในช่วงนี้จะเป็นช่วงที่ยุ่งเหยิง และอาจก่อให้เกิดการบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของกิจการลูกหนี้จากเจ้าหนี้บางส่วน เกราะคุ้มกันจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือทางกฎหมายที่ยับยั้งในสิ่งเหล่านั้น เกราะคุ้มกันหรือสภาพ Moratorium นี้มีขั้นตอนคุ้มครองที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับนโยบายของกฎหมายล้มละลายในแต่ละประเทศ บางประเทศอาจสร้างภาวะที่เรียกว่า Semi Moratorium หรือสภาพความคุ้มครองเพียงบางส่วนขึ้นเมื่อมีการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้มีการฟื้นฟูกิจการ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วสภาพ Moratorium จะมีผลเมื่อศาลเห็นว่าควรให้มีการฟื้นฟูกิจการตามกฎหมาย เกราะคุ้มกันนี้อาจจำเป็นต้องมีการควบคุมเพื่อมิให้มีการนำไปใช้ในทางที่ผิด ลูกหนี้บางรายอาจพยายามร้องขอต่อศาลเพียงเพื่อให้หลุดพ้นจากสภาพการเร่งรัดหนี้สินของบรรดาเจ้าหนี้เท่านั้น โดยไม่มีเจตนาที่จะนำไปสู่การฟื้นฟูกิจการที่แท้จริง ดังนั้นกฎหมายโดยทั่วไปจึงกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของศาลที่จะควบคุมมิให้มีการนำกฎหมายไปใช้ในทางที่มิชอบ นอกจากนี้ยังมีบทกำหนดอีกหลาย

ประการที่มีให้สภาพ Moratorium มีระยะเวลาอันเกินสมควร โดยอาจกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนว่ากิจการใดเกี่ยวข้องกับกรฟื้นฟูกิจการตามกฎหมายจำเป็นต้องกระทำ เช่น การเสนอแผนฟื้นฟูกิจการหรืออาจกำหนดเป็นระยะเวลาสิ้นสุดที่แน่นอนของสภาพ Moratorium

โดยหลักแล้ว การยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการมักต้องกระทำเมื่อกิจการลูกหนี้ประสบปัญหาขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน หรือเมื่อมีสถานะหนี้สินล้นพ้นตัว แต่กฎหมายในบางประเทศอาจไม่กำหนดเงื่อนไขจำพวกนี้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายความเด่นชัดในเรื่องมาตรการทางล้มละลายและแนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายของในแต่ละประเทศ

สิ่งที่จะเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการสร้างสภาพ Moratorium อันเป็นจุดสำคัญของหลักการฟื้นฟูกิจการ คือ การจัดหาผู้ดำเนินการฟื้นฟูกิจการ

2. การจัดหาผู้ดำเนินการฟื้นฟูกิจการ

บุคคลผู้มีความสำคัญที่สุดในกระบวนการฟื้นฟูกิจการคือ ผู้ที่จะมาทำแผนและดำเนินการฟื้นฟูกิจการตามแผนนั้น โดยเข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบสภาพและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหของกิจการนั้น

แนวทางในแต่ละประเทศเกี่ยวกับผู้ดำเนินการฟื้นฟูกิจการนี้จะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับนโยบายเสรีทางการค้าและนโยบายในการเข้าไปควบคุมกิจการว่ามีความเคร่งครัดเพียงใด สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีนโยบายทางล้มละลายที่เปิดกว้างอย่างมาก จะกำหนดให้ฝ่ายลูกหนี้หรือผู้บริหารงานกิจการนั้นมาแต่แรกเป็นฝ่ายที่มีสิทธิสูงที่สุดในการยื่นขอให้ฟื้นฟูกิจการและการดำเนินกิจการในระหว่างที่มีการฟื้นฟูกิจการด้วย อาทิ ในกรณีที่ฝ่ายเจ้าหนี้ยื่นคำร้องตาม Chapter 11 เพื่อขอฟื้นฟูกิจการลูกหนี้ หากลูกหนี้ยื่นคำร้องตาม chapter 11 เข้ามา ดังนี้ตามกฎหมายกำหนดให้ลูกหนี้มีสิทธิในการเสนอแผนฟื้นฟูกิจการแต่เพียงผู้เดียว ส่วนเจ้าหนี้จะมีสิทธิเสนอแผนต่อเมื่อพ้นระยะ 120 วัน นับแต่วันยื่นคำร้องของลูกหนี้แล้วลูกหนี้ไม่เสนอแผนฟื้นฟูกิจการ และในระหว่างที่อยู่ในสถานะ Automatic Stay หรือ Moratorium นั้น ลูกหนี้ที่บริหารกิจการมาแต่ก่อนจะเป็น Debtor in Possession ทำหน้าที่บริหารงานและสามารถบริหารงานไปตามแผนที่เสนอได้

อย่างไรก็ดีในหลายประเทศที่มีได้มีแนวความคิดในเรื่องกฎหมายล้มละลายที่ยังมุ่งหมายในเรื่องการควบคุมตรวจสอบค่อนข้างเด่นชัด อย่างเช่น ในประเทศอังกฤษ และประเทศสิงคโปร์ การจัดหาผู้มาดำเนินการฟื้นฟูกิจการจะเป็นเรื่องที่ต้องการบุคคลพิเศษคนอื่นมาดูแล ทั้งนี้อาจเป็นในเรื่องการต้องการความเป็นกลาง และผู้เข้ามาดำเนินการฟื้นฟูกิจการอาจต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมโดยระบบการตรวจสอบในเรื่องความสามารถอีกด้วย สำหรับตามกฎหมายอังกฤษนั้นจะมีการแต่งตั้ง Administrator ขึ้นมาทำหน้าที่ในการตรวจสอบสภาพของกิจการและเสนอความเห็นและแผนการฟื้นฟูกิจการ Administrator นี้เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและได้รับ

ใบอนุญาตให้ดำเนินการในฐานะ Insolvency Practitioner ส่วนใหญ่จะเป็นนักบัญชีหรือนักเศรษฐศาสตร์ เมื่อมีการตั้ง Administrator แล้วบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้มีอำนาจแต่ผู้เดียวในการดูแลกิจการระหว่างที่มีการฟื้นฟูกิจการ ส่วนในประเทศสิงคโปร์นั้นก็มีหลักการที่คล้ายคลึงกัน โดยจะให้ศาลแต่งตั้ง Judicial Manager เข้ามาดูแลแก้ไขและทำความเข้าใจหรือแผนฟื้นฟูกิจการเสนอต่อศาลและเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาเช่นเดียวกับของประเทศอังกฤษ ผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเข้ามาเป็น Judicial Manager นี้ อาจเป็นคนกลางโดยแท้จริง กล่าวคือได้รับการเสนอโดยฝ่ายบริหารก็ได้

สิ่งที่คล้ายคลึงกันอย่างมากสำหรับกฎหมายในทุกประเทศก็คือ บุคคลผู้ที่จะมาทำการแก้ไขฟื้นฟูกิจการจะได้รับการอำนาจให้ดำเนินกิจการต่อไปในระหว่างที่ดำเนินการฟื้นฟูกิจการนั้น และการดำเนินงานโดยส่วนใหญ่จะสามารถตรวจสอบได้

3. การควบคุมการฟื้นฟูกิจการ

เมื่อมีการแต่งตั้งผู้มาดำเนินการฟื้นฟูกิจการแล้ว ขั้นตอนที่สำคัญต่อมาคือการกำหนดแผนหรือแนวทางที่จะฟื้นฟูกิจการ แนวทางของกฎหมายทุกประเทศสอดคล้องกันในส่วนนี้ค่อนข้างชัดเจนว่า แนวทางการแก้ไขที่เสนอมาย่อมจะต้องได้รับความเห็นชอบจากบรรดาเจ้าหนี้และศาล ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะให้มีการเสนอแผนการฟื้นฟูกิจการ ให้แก่เจ้าหนี้เพื่อพิจารณาและลงมติ ขั้นตอนการลงมติดังกล่าวจะไปตามแนวโน้มนโยบายในเรื่องความเคร่งครัดของกฎหมายล้มละลายในแต่ละประเทศ สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกาที่เปิดกว้างที่สุดสำหรับลูกหนี้ยังสร้างปัจจัยให้แก่ลูกหนี้ที่จะแยกเจ้าหนี้ออกเป็นกลุ่ม ๆ และบังคับให้บางกลุ่มต้องยอมรับมติของกลุ่มอื่นในบางเรื่อง ซึ่งกระบวนการนี้เรียกว่าการ Cram Down

แนวทางการฟื้นฟูกิจการหรือแผนที่มีการสร้างขึ้นมานั้นเป็นเรื่องทางเศรษฐศาสตร์และบัญชีที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน แต่เป็นหน้าที่ของผู้ทำแผนจะต้องอธิบายให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยปกติแล้วมักเป็นไปในเรื่องการตรวจสอบสภาพของกิจการหาสาเหตุของการตกอยู่ในสภาพที่มีปัญหาและเสนอแนวทางการแก้ไข ซึ่งในแนวทางการแก้ไขนี้อาจจะเป็นเพียงการระดมทุนเพิ่มเข้ามาในกิจการซึ่งอาจเป็นเพียงการกู้ยืมด้วยวิธีพิเศษเข้ามาหรืออาจกำหนดให้มีการเพิ่มทุนตามปกติก็ได้ แนวทางแก้ไขอาจมีแนวทางซับซ้อนยิ่งไปกว่านั้น เช่น การแบ่งแยกกิจการบางส่วนออกไปนอกกิจการนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างการบริหารงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการปลดพนักงานบางกลุ่มเมื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการรักษาสถานะของกิจการนั้นไว้ การเสนอแนวทางในแต่ละเรื่องมีความจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ให้เห็นถึงทางได้ทางเสียที่จะมีขึ้นรวมทั้งการประเมินผลที่จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาต่อมา อย่างไรก็ตามทั้งแผนและการดำเนินการไปตามแผนจะต้องสามารถตรวจสอบได้โดยศาลและเจ้าหนี้

กฎหมายทุกประเทศจะยอมรับให้ศาลเข้ามามีอำนาจในการตรวจสอบทั้งแผน และการดำเนินการตามแผนได้อย่างกว้างขวาง กล่าวคือ ศาลมีอำนาจที่จะไม่ยอมรับแผน หรือมี คำสั่งตามที่เห็นสมควรในเรื่องการตรวจสอบ และมักจะไม่มีประเด็นข้อโต้แย้งใด ๆ เลยเกี่ยวกับ ความสามารถในการดูแลให้เกิดความเป็นธรรมและการป้องกันมิให้เกิดการคดโกง โดยใช้ กระบวนการฟื้นฟูกิจการเป็นเครื่องมือ ส่วนในเรื่องการตรวจสอบทางเศรษฐศาสตร์และผลได้เสีย ของคู่กรณียังคงต้องให้คู่กรณีแสดงให้ศาลเห็น

แม้ในกระบวนการฟื้นฟูกิจการจะมีแนวความคิดสำคัญที่กล่าวมาในข้างต้น เพื่อ ช่วยเหลือกิจการลูกหนี้ แต่ทั้งนี้ก็ต้องอยู่บนพื้นฐานแห่งความเป็นธรรมที่ให้เจ้าหนี้ ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิ และส่วนได้เสียอย่างมากเป็นผู้มีอำนาจตรวจสอบ ขั้นตอนส่วนใหญ่ในกระบวนการฟื้นฟูกิจการจะ เปิดช่องให้แก่เจ้าหนี้ที่จะโต้แย้งเพื่อรักษาผลประโยชน์อันเป็นธรรมด้วย

ในกรณีที่การฟื้นฟูกิจการดำเนินไปได้ด้วยดีและประสบความสำเร็จตาม จุดมุ่งหมายก็ย่อมหมายความว่า กิจการนั้นได้กลับฟื้นตัวจนดำเนินการต่อไปได้ มาตรการตาม กฎหมายที่เข้ามาคุ้มครองก็จะถูกยกเลิกไป แต่หากเป็นที่ปรากฏว่ากิจการนั้นไม่มีความเหมาะสมที่จะ ได้รับความฟื้นฟูกิจการ ซึ่งอาจเป็นเพราะโดยสภาพของกิจการแล้วไม่มีเส้นทางหรือหนทางที่เป็นไป ได้ในการกลับคืนสู่สภาพปกตินั้นก็หมายความว่ากระบวนการฟื้นฟูกิจการนั้น ๆ จะต้องสิ้นสุด ลง ก็จะมีผลให้มาตรการเอื้อตามกฎหมายต้องสิ้นสุดลงไปด้วย

4. การสิ้นสุดของการฟื้นฟูกิจการ

เมื่อการฟื้นฟูกิจการไม่สามารถจะดำเนินต่อไปได้และต้องสิ้นสุดลง การสิ้นสุดลง ของการฟื้นฟูเป็นจุดจบของมาตรการเอื้อตามกฎหมายที่สร้างขึ้นมานี้ในเรื่องนี้ การสิ้นสุดของการ ฟื้นฟูกิจการในลักษณะนี้บ่งบอกให้เห็นถึงความล้มเหลวของการดำเนินกิจการและส่วนใหญ่ผลที่ ติดตตามมาคือการล้มละลายของกิจการนั้นอย่างแท้จริง กฎหมายของแต่ละประเทศสอดคล้องกันใน เรื่องนี้ว่าทางออกทางเดียวที่ควรจะเป็นไปคือการให้กิจการนั้นล้มละลาย และนำเอาทรัพย์สินของ กิจการมาจำหน่ายแบ่งให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ กฎหมายในแต่ละประเทศจะมีบทบัญญัติค่อนข้างชัดเจน ในการเปลี่ยนสภาพจากกระบวนการฟื้นฟูกิจการ ไปสู่กระบวนการล้มละลายตามปกติ

แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ของประเทศ สหรัฐอเมริกา (กัลยาณี ตันตีสักดิ์, 2559 : 33-34)

แนวความคิดในการฟื้นฟูกิจการของประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นเนื่องจากการขาด หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมของกฎหมายล้มละลายโดยกฎหมายล้มละลายไม่มีความเหมาะสมกับสภาพ

เศรษฐกิจตกต่ำทำให้ธุรกิจประสบกับการขาดทุนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ดังนั้นรัฐบาลของสหรัฐอเมริกาจึงคิดหาวิธีการหลักการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือเศรษฐกิจให้สามารถดำเนินต่อไปได้ (Reorganization) ของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นบทบัญญัติภายใต้ Chapter 11 แห่งพระราชบัญญัติของ Bankruptcy Code ซึ่งสามารถใช้บังคับได้ทั้งกับลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล การเริ่มเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการลูกหนี้สามารถเริ่มกระบวนการต่อศาลได้ทั้งโดยความสมัครใจของลูกหนี้ (Voluntary Petition) และโดยเจ้าหนี้เพื่อบังคับกับลูกหนี้โดยไม่สมัครใจ (Involuntary Petition)

แนวทางกระบวนการฟื้นฟูกิจการของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแนวทางที่สนับสนุนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้อย่างเต็มที่หรือเรียกว่ากระบวนการฟื้นฟูกิจการที่เข้มแข็ง (Tough Proceeding)² ซึ่งในกรณีที่ลูกหนี้เป็นผู้ร้องขอฟื้นฟูกิจการให้ลูกหนี้มีสิทธิเสนอแผนฟื้นฟูกิจการได้ แต่เพียงผู้เดียว (Right of Debtor's Management to Stay in Possession and Initiate a Plan) การยื่นคำขอฟื้นฟูกิจการตาม Chapter 11 ด้วยความสมัครใจของลูกหนี้สามารถกระทำได้ตั้งแต่ลูกหนี้เริ่มประสบปัญหาทางธุรกิจไม่ต้องถึงขนาดที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวซึ่งศาลจะอนุญาตให้ฟื้นฟูกิจการได้ทันที

ประมวลกฎหมายล้มละลาย (Bankruptcy Code) ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติกระบวนการฟื้นฟูกิจการลูกหนี้ไว้เป็นหมวดหมู่ โดยพิจารณาถึงความแตกต่างที่มีลักษณะเฉพาะสำหรับลูกหนี้แต่ละประเภทเป็นสำคัญ ซึ่งแบ่งออกเป็นหมวด Chapter ได้ดังนี้

CHAPTER : 9 ADJUSTMENT OF DEBTS OF A MUNICIPALITY

การฟื้นฟูลูกหนี้ที่เป็นองค์กร ในภาครัฐไม่ว่าจะเป็นสาธารณูปโภคหรือเทศบาลในแต่ละมลรัฐ

CHAPTER : 11 REORGANIZATION PROCEEDINGS

การฟื้นฟูกิจการที่ประสบปัญหาการเงิน

CHAPTER : 12 ADJUSTMENT OF DEBTS OF A FAMILY FARMER

การจัดการหนี้สินของลูกหนี้ที่ประกอบกิจการเกษตรกรรม

CHAPTER : 13 ADJUSTMENT OF DEBTS OF AN INDIVIDUAL WITH REGULAR INCOME

การจัดการหนี้สินลูกหนี้ที่มีรายได้ประจำ

บทบัญญัติในกฎหมายล้มละลายอย่างได้บัญญัติถึงกระบวนการอื่นที่มีได้ใช้ทั่วโลกของกระบวนการฟื้นฟู หากแต่เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยการชำระบัญชีของกิจการ (Chapter 7 : LIQUIDATION) เพื่อชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ทั้งหมดตามที่กฎหมายกำหนดอย่างรวดเร็ว ไม่ต้องมี

การเสนอแผน หรือปฏิบัติตามแผนแต่อย่างใด ภายหลังจากมีการชำระบัญชีของลูกหนี้แล้ว ทรัพย์สินส่วนที่เหลือจากการชำระให้กับเจ้าหนี้ทั้งหลายก็จะนำส่งคืนให้กับลูกหนี้ต่อไป

กระบวนการฟื้นฟูสถานะทางการเงินของลูกหนี้ตามกฎหมายล้มละลายที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ได้บัญญัติขึ้นตามลักษณะความแตกต่างกันไปที่เกิดความเหมาะสมกับลูกหนี้แต่ละประเภท เพื่อการฟื้นฟูลูกหนี้ประสบความสำเร็จ

กระบวนการฟื้นฟูกิจการ (Reorganization Proceeding) ของสหรัฐอเมริกามีด้วยกันหลายอย่าง ได้แก่ Chapter 13 เป็นกระบวนการฟื้นฟูกิจการสำหรับบุคคลธรรมดาซึ่งมีรายได้ปกติ (Individual with Regular Income) ที่มีหนี้ไม่มีประกันน้อยกว่า 100,000 เหรียญสหรัฐอเมริกา และมีประกันน้อยกว่า 350,000 เหรียญสหรัฐอเมริกา ส่วน Chapter 12 เป็นกระบวนการฟื้นฟูกิจการสำหรับครอบครัวเกษตรกรซึ่งมีรายได้ปกติ (Family Farmers with Regular Income) และ Chapter 11 เป็นกระบวนการฟื้นฟูกิจการสำหรับลูกหนี้อื่นๆทุกประเภท (All Other Debtors) ซึ่งในเบื้องต้นใช้สำหรับลูกหนี้ที่เป็นบริษัทจำกัด (Corporate Debtors) แต่ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา ได้รับอนุญาตให้ใช้วิธีการฟื้นฟูกิจการตามแบบของ Chapter 11 เช่นเดียวกันข้อกำหนดเรื่องหลักสุจริตในการยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการเป็นหลักที่ศาล ได้กำหนดขึ้นพิจารณาได้จากบทบัญญัติในมาตรา 1112 (b) ที่กำหนดเงื่อนไขที่ศาลจะมีคำสั่งยกคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ลูกหนี้มีเจตนาไม่ประสงค์จะฟื้นฟูกิจการอย่างแท้จริง หากเพียงแต่เป็นการหาผลประโยชน์จากบทบัญญัติที่กำหนดเจตนาจะเป็นสิ่งแสดงถึงความสุจริตของลูกหนี้ได้ปัจจัยที่พอจะแสดงให้เห็นถึงเจตนาของลูกหนี้ได้เช่น กิจการของลูกหนี้ไม่อาจฟื้นฟูกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง หรือหลักฐานแสดงให้เห็นว่าลูกหนี้พยายามถ่วงเวลาหรือเลี่ยงไม่ให้เจ้าหนี้มีประกันใช้สิทธิบังคับชำระหนี้ หรือหลักฐานแสดงว่าลูกหนี้อาศัยระยะเวลาในกระบวนการฟื้นฟูกิจการเพื่อจัดตั้งกิจการใหม่ และไม่ประสงค์จะฟื้นฟูกิจการที่ยังคงอยู่ในปัจจุบัน

การยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการนั้นกฎหมายล้มละลายของสหรัฐอเมริกา มิได้กำหนดเงื่อนไขว่าลูกหนี้ต้องมีหนี้สินส่วนตัว ดังนั้นไม่ว่าลูกหนี้จะมีหนี้สินส่วนตัวหรือไม่ก็ตามหากเป็นกรณีที่ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตัวลูกหนี้เองก็สามารถยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการของตนได้โดยสมัครใจ หรือเจ้าหนี้จะยื่นคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้โดยที่ลูกหนี้ไม่สมัครใจก็ได้

กฎหมายฟื้นฟูกิจการของสหรัฐอเมริกามีการกำหนดให้ลูกหนี้เป็นผู้ดำเนินการฟื้นฟูกิจการมิได้กำหนดคุณสมบัติของลูกหนี้ไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากการแต่งตั้งบุคคลภายนอกหรือทราสต์ เข้ามาเป็นผู้ดำเนินการฟื้นฟูกิจการซึ่งกฎหมายกำหนดคุณสมบัติโดยมีหน่วยงานทำหน้าที่เป็นผู้วางระบบการคัดเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสมในการทำหน้าที่ในฐานะทราสต์ ทราสต์

จะใช้กับคดีฟื้นฟูกิจการที่เกิดขึ้นในทุกมลรัฐ โดยองค์กรทรัสต์ (The United States Trustee) จะเสนอชื่อบุคคลที่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อทรัสต์ ซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติผ่านการคัดเลือกแล้วเสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาว่าคดีฟื้นฟูกิจการนั้นสมควรที่จะมีการแต่งตั้งทรัสต์ หรือไม่อย่างไร โดยทรัสต์ของสหรัฐอเมริกาอาจมีได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลเมื่อผ่านการคัดเลือกและมีถิ่นที่อยู่หรือสำนักงานตั้งอยู่ในเขตอำนาจศาลพิจารณาอยู่

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งทรัสต์เข้ามาเป็นผู้ทำแผนหรือดำเนินการฟื้นฟูกิจการ ทรัสต์ย่อมมีสิทธิ์ได้รับค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทนในการทำหน้าที่นั้นซึ่งกำหนดในมาตรา 330 โดยมาตรานี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ครอบคลุมไปถึงค่าตอบแทนของผู้ตรวจสอบ(Examiner) หรือผู้ประกอบวิชาชีพ(Professional person) เช่น ทนายความ นักบัญชี ที่ถูกว่าจ้าง โดยทรัสต์หรือคณะกรรมการเจ้าหนี้ เพื่อช่วยเหลือในการทำหน้าที่

ศาลในคดีฟื้นฟูกิจการจึงมีดุลยพินิจอย่างกว้างขวางในการกำหนดค่าใช้จ่ายแก่ทรัสต์และผู้ช่วยเหลือ โดยนำข้อพิจารณาทางด้านเวลาการปฏิบัติหน้าที่ อัตราค่าบริการ ความจำเป็นของการกระทำต่างๆ ภาระหน้าที่และทักษะของผู้ปฏิบัติงาน รวมไปถึงศาลจึงจะมีอำนาจและดุลยพินิจตามสมควร ในการควบคุมค่าใช้จ่ายดังกล่าว โดยเฉพาะกรณีของการคิดค่าใช้จ่ายในการเตรียมคำร้องขอต่างๆ ในคดีต้องอยู่บนพื้นฐานของระดับความสามารถและทักษะเท่าที่จำเป็นในการเตรียมคำฟ้อง คำขอนั้น

U.S. Trustee จะคัดเลือกผู้จัดการกิจการขึ้นมาคณะหนึ่งเรียกว่า Trustee panel โดย Trustee panel จะประกอบไปด้วยผู้จัดการกิจการประมาณ 20- 30 คน ซึ่งมักจะมาจากผู้ประกอบอาชีพทนายความหรือนักบัญชี โดยบุคคลผู้จะได้รับคัดเลือกให้เข้ามาอยู่ในคณะจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ที่สำคัญคือ ต้องมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ปกติ ไม่เป็นพนักงานของสำนักงาน U.S. Trustee และต้องเป็นสมาชิกขององค์กรนักกฎหมายหรือผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และต้องเคยผ่านการศึกษาด้านบริหารธุรกิจหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องหรือเคยได้เรียนในสาขาดังกล่าวหรือที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 20 หน่วยกิตในสถาบันการศึกษาที่ได้รับรองสำหรับวิธีการคัดเลือกนั้น U.S. Trustee จะต้องประกาศโฆษณาเปิดเผยเป็นการทั่วไปและกำหนดเวลา ให้ผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนทำการสมัครเข้ามารับการคัดเลือก หลังจากนั้น U.S. Trustee จะทำการคัดเลือกจากผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม โดยพิจารณาทั้งจากข้อกำหนดไว้และประสบการณ์และความสามารถในการทำงานของผู้สมัครแต่ละราย เมื่อคัดเลือกได้ตามจำนวนที่ต้องการแล้วผู้สมัครก็จะมีรายชื่อเข้าไปอยู่ใน Trustee panel และได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้จัดการกิจการในรายคดีตามที่ U.S. Trustee ที่จะมอบหมายให้ต่อไป

U.S. Trustee จะทำมอบคดีให้แก่ผู้จัดการกิจการแต่ละราย โดยวิธีหมุนเวียนกันไป ตามรายชื่อไม่มีการกำหนดโดยเฉพาะเจาะจงว่าคดีใดจะต้องให้ผู้จัดการทรัพย์สินคนใดทำหน้าที่จัดการทรัพย์สิน ทั้งนี้เพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้จัดการทรัพย์สินคนใดเป็นพิเศษ ผู้จัดการทรัพย์สินแต่ละคนจึงจะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในคดีทุกประเภท แต่ทั้งนี้หลักการมอบหมายคดีให้แก่ผู้จัดการกิจการ โดยวิธีหมุนเวียนตามรายชื่อนี้มีข้อยกเว้นไว้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นที่ควรจะให้ผู้จัดการกิจการคนอื่นปฏิบัติหน้าที่แทนก็ให้ U.S. Trustee มีอำนาจใช้ดุลยพินิจสับเปลี่ยนได้ เหตุจำเป็นดังกล่าวเป็นต้นว่าความซับซ้อนหรือความต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะคดี อันเกิดจากประเภทของลูกหนี้หรือการมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องของผู้จัดกิจกรรมเป็นต้น

บทบาทของ U.S. Trustee ในการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดการกิจการในกลุ่มงานของ U.S. Trustee ประกอบด้วย ทนายความ นักบัญชี นักวิเคราะห์และผู้ช่วยทนายความ ซึ่งจะทำหน้าที่กำกับดูแลระบบงานในภาพรวมและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดการกิจการ ในรายคดีทั้งในแง่ความถูกต้องเหมาะสมของการปฏิบัติงานจัดการทรัพย์สิน ความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความซื่อสัตย์สุจริต ในการนี้ทีมงานของ U.S. Trustee จะมีการรวบรวมข้อมูลและประมวลผลในเชิงสถิติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงานของ การบริหารจัดการทรัพย์สินในคดี รวมถึงเพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพของผู้จัดการกิจการ

อำนาจหน้าที่ในส่วนนี้ของ U.S. Trustee มีขอบเขตที่กว้างขวางมาก การใดๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดการทรัพย์สิน U.S. Trustee ที่แม้จะไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่บริหารทรัพย์สินด้วยตนเอง แต่จะต้องรับทราบความเป็นไปของกระบวนการ และอยู่ในฐานะที่จะแก้ไขได้ทันทีหากเกิดความผิดพลาดใดๆขึ้น ลักษณะการทำงานและบทบาทอำนาจหน้าที่ของ U.S. Trustee

แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ของประเทศไทย

ในปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2541 ทำให้กฎหมายของไทยมีบทบัญญัติในเรื่องการฟื้นฟูกิจการตามหลักสากล

กฎหมายล้มละลายของไทยกับแนวความคิดของกฎหมายล้มละลายสมัยใหม่

การพัฒนากฎหมายล้มละลายในช่วงเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา ได้แก่การออกกฎหมายของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันออกหลายประเทศ รวมถึงการแก้ไข

กฎหมายล้มละลายในประเทศไทยด้วย นอกจากการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายล้มละลายในประเทศต่าง ๆ แล้ว ยังมีความพยายามของนักกฎหมายเอกชนที่ประสงค์จะให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการบังคับใช้ กฎหมายล้มละลายข้ามชาติ (Cross-Border Insolvency) และได้เสนอให้ UNCITRAL พิจารณาร่างกฎหมายแม่แบบว่าด้วยการล้มละลายข้ามชาติ (UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency) ขึ้น

แนวความคิดของกฎหมายล้มละลายได้พัฒนามาจนมีแนวทางที่ค่อนข้างจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันพอสมควรจนอาจกล่าวได้ว่า กฎหมายล้มละลายที่จะจัดอยู่ในลักษณะกฎหมายล้มละลายสมัยใหม่จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ต้องมีความแน่นอนและเป็นธรรมในการจัดการแบ่งประโยชน์แก่เจ้าหนี้
2. ต้องมีกลไกที่สามารถเพิ่มมูลค่าของกองทรัพย์สินของลูกหนี้ให้ได้มากที่สุด
3. ต้องมีกลไกที่จะเปิดโอกาสให้มีการฟื้นฟูกิจการในกรณีที่เหมาะสม

1. ความแน่นอนและเป็นธรรมในการจัดการแบ่งประโยชน์แก่เจ้าหนี้

ความคิดในเรื่องนี้ถือเป็นความคิดดั้งเดิมที่ใช้ในการจัดทรัพย์สินของลูกหนี้ในเชิงการชำระบัญชี (liquidation) ในช่วงเวลาที่ลูกหนี้มีทรัพย์สินที่ไม่เพียงพอชำระแก่เจ้าหนี้ทั้งหมดได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีกลไกในการจัดการทรัพย์สินที่ดี และกลไกนั้นจะต้องมีความแน่นอนและให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ ทั้งนี้เพราะการจัดการที่เป็นธรรมและแน่นอนจะทำให้เจ้าหนี้ได้ทราบว่าตนจะได้ชำระหนี้ที่ให้แก่ลูกหนี้ไปอย่างไร ความชัดเจนในเรื่องสิทธิเจ้าหนี้นั้นเป็นเรื่องที่จะต้องดูสถานะของเจ้าหนี้ กฎหมายในหลาย ๆ ประเทศในปัจจุบันอาจแบ่งเจ้าหนี้ออกเป็น 5 ระดับ คือ

- 1.1 เจ้าหนี้มีประกัน (Secured Creditors)
- 1.2 เจ้าหนี้บุริมสิทธิชั้นสูง (Superpriority Creditors)
- 1.3 เจ้าหนี้บุริมสิทธิ (Priority Creditors)
- 1.4 เจ้าหนี้สามัญ (Pari Passu Creditors)
- 1.5 เจ้าหนี้ด้อยสิทธิ (Subordinated Creditors)

การจัดแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้โดยปกติจะเรียงลำดับการชำระตามลำดับดังกล่าว ความแตกต่างของกฎหมายล้มละลายแต่ละประเทศจะเน้นไปที่ประเด็นที่ว่าเจ้าหนี้ประเภทใดจะจัดไว้ในลำดับใด เจ้าหนี้มีประกันตามกฎหมายประเทศหนึ่งอาจจะไม่ได้รับการยอมรับให้มีฐานะเป็นเจ้าหนี้มีประกันในอีกประเทศหนึ่งได้ ตัวอย่างที่สำคัญคงไม่พ้นการเปรียบเทียบการเป็นเจ้าหนี้มีประกันในลักษณะ Floating Charge ในประเทศกลุ่มคอมมอนลอร์ ที่มักจะไม่ได้รับการเทียบเคียงให้เป็นเจ้าหนี้มีประกันในกลุ่มประเทศซีวิลลอว์

ความสำคัญของการจัดแบ่งทรัพย์สินอย่างเป็นธรรมและมีกลไกที่ชัดเจนและแน่นอนแก่เจ้าหนี้จะทำให้เกิดความชัดเจนในการคำนวณต้นทุนในทางการค้า เพราะการให้สินเชื่อแก่ธุรกิจการค้าจำเป็นต้องคำนวณให้เห็นถึงต้นทุนในการดำเนินการที่ชัดเจน การที่กิจการที่ดำเนินอยู่จะประสบปัญหาความมีหนี้สินล้นพ้นตัวเป็นปัจจัยประการหนึ่ง ในทางธุรกิจที่ต้องคาดการณ์ไว้ และการพิจารณาถึงความเสี่ยงในการที่จะได้รับคืนซึ่งทรัพย์สินในกรณีเช่นนี้เป็นเรื่องที่สำคัญแก่เจ้าหนี้เป็นอย่างมาก กฎเกณฑ์ในเรื่องอัตราส่วนแบ่งและลำดับการชำระหนี้ต้องมีเรื่องที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้ดุลพินิจ

ในกฎหมายล้มละลายของไทย การจัดชั้นเจ้าหนี้มีความชัดเจนในระดับหนึ่ง ปัญหาที่มักยกขึ้นเป็นประเด็นในการพิจารณามักจะอยู่ตรงข้อที่ว่า กฎหมายล้มละลายไทยยอมรับการจัดชั้นเจ้าหนี้ด้วยสิทธิหรือไม่ เหตุที่มีปัญหาต้องพิจารณาเพราะตามมาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ไม่มีบทบัญญัติที่ระบุถึงกลุ่มเจ้าหนี้ด้วยสิทธิไว้เลย อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หากมีสัญญาที่กำหนดให้เจ้าหนี้รายใดมีสิทธิด้อยกว่าเจ้าหนี้อื่นไว้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สามารถกำหนดให้การชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ด้อยสิทธินั้นเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในสัญญาก็ได้ ซึ่งก็เท่ากับเป็นการยอมรับความเป็นเจ้าหนี้ด้อยสิทธิไว้โดยทางปฏิบัติเช่นกัน อย่างไรก็ดี มีแนวโน้มที่ชัดเจนว่าในการเสนอแก้ไขกฎหมายล้มละลายในช่วงนี้มีข้อเสนอให้กำหนดลำดับชั้นของเจ้าหนี้ด้อยสิทธิไว้ให้ชัดเจนด้วย

ประเด็นที่น่าศึกษาอีกประการหนึ่งคือ การกำหนดข้อห้ามมิให้หนี้ซึ่งเจ้าหนี้กู้ยืมจากกรรมการลูกหนี้หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับลูกหนี้ในลักษณะคล้ายคลึงกันได้ชำระหนี้ในลำดับที่เท่าเทียมกับเจ้าหนี้สามัญ แต่ควรกำหนดให้มีลำดับต่ำกว่าในลักษณะหนี้ด้อยสิทธิ การกำหนดไว้ในลักษณะเช่นนี้จะเป็มาตรการในเชิงลงโทษเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำเชิง Insider Dealing ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในสภาพการประกอบธุรกิจในปัจจุบัน ในกฎหมายหลายประเทศจะมีข้อกำหนดในลักษณะนี้ที่ชัดเจน ซึ่งข้อกำหนดในลักษณะนี้จะช่วยให้การดำเนินธุรกิจของไทยมีความโปร่งใสมากขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีความเป็นธรรมที่มีผู้เรียกร้องมากประการหนึ่ง คือ การกำหนดมาตรการในการลงโทษสำหรับกรรมการเจ้าหนี้ที่ยังฝืนทำการค้าโดยรู้ยู่่ากิจการมีหนี้สินล้นพ้นตัวและอาจจะต้องล้มละลายในที่สุด กฎหมายล้มละลายมีความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองบุคคลภายนอกและเจ้าหนี้ที่จะต้องไม่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากกรรมการเจ้าหนี้ที่ปกปิดความจริงอันพึงต้องแจ้ง กฎหมายหลายประเทศมีมุมมองต่อการทำธุรกิจการค้าในระหว่างมีหนี้สินล้นพ้นตัวต่างกัน แต่โดยรวมแล้วกฎหมายเกือบทุกประเทศจะมีมาตรการกำหนดในเชิงลงโทษไว้ คงต่างกันเพียงประเด็นที่ว่า การลงโทษนั้นมุ่งที่จะลงโทษกรรมการลูกหนี้หรือลงโทษเจ้าหนี้ กฎหมาย

ไทยจะเน้นหนักไปในทางลงโทษเจ้าหนี้โดยมีบทบัญญัติตามมาตรา 94(2) ที่ให้หนี้ที่เจ้าหนี้อยอมให้ลูกหนี้ก่อขึ้นโดยเจ้าหนี้รู้ว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวเป็นหนี้ที่ต้องห้ามในคดีล้มละลาย กฎหมายในหลายประเทศกำหนดให้หนี้ในลักษณะดังกล่าวเป็นหนี้ด้อยสิทธิ แต่ก็มีกฎหมายในหลายประเทศที่กำหนดเป็นมาตรการในเชิงลงโทษกรรมการลูกหนี้ โดยจะมีข้อกำหนดให้กรรมการลูกหนี้ต้องดำเนินการตามมาตรการที่กฎหมายกำหนดในลักษณะที่จะหลีกเลี่ยงการประกอบธุรกิจการค้าในระหว่างที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว เช่น มาตรการ Wrongful Trading และ Fraudulent Trading ตามกฎหมายอังกฤษ ซึ่งจะมีผลทำให้กรรมการลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบร่วมกับบริษัท ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรด้วย ในขณะที่เดียวกันการนำกฎเกณฑ์ในลักษณะเดียวกับกฎหมายอังกฤษมาเสริมจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตยักย้ายถ่ายเททรัพย์สินของกรรมการลูกหนี้ได้

2. กลไกที่สามารถเพิ่มมูลค่าของกองทรัพย์สินของลูกหนี้ให้ได้มากที่สุด

เป็นที่ยอมรับว่า เมื่อกองทรัพย์สินของลูกหนี้ไม่มีมูลค่าเพียงพอที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหมดได้ ความจำเป็นประการหนึ่งที่จะช่วยให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ได้มากที่สุดคือการกำหนดมาตรการที่จะทำให้กองทรัพย์สินสามารถเพิ่มมูลค่าสูงสุด แนวทางที่เป็นสากลที่เห็นได้ชัด ได้แก่

การสร้างมาตรการทวงหนี้จากลูกหนี้ของลูกหนี้ โดยไม่ต้องให้มีการฟ้องคดี (Demand of Payment)

การกำหนดวิธีการเพิกถอนนิติกรรมที่เป็นการฉ้อฉล (Fraudulent Transfer)

การกำหนดวิธีการเพิกถอนการชำระหนี้ที่เป็นการให้เปรียบเจ้าหนี้อื่น (Preference)

ในรายละเอียดแล้ว มาตรการต่าง ๆ อาจแตกต่างกันตามนโยบายของกฎหมายในแต่ละประเทศ ที่เห็นได้ชัดได้แก่ เรื่องระยะเวลาที่อาจดำเนินการย้อนหลังไปเพื่อเพิกถอนนิติกรรมต่าง ๆ และรายละเอียดในเรื่องเงื่อนไขที่จะร้องขอเพิกถอน กฎหมายบางประเทศพยายามลดเงื่อนไขในการเพิกถอนลงจากรื่องการฉ้อฉลเป็นให้เพิกถอนได้เพราะเงื่อนไขราคาต่ำ (Undervalued Transfer)

ข้อที่น่าสนใจคือ มาตรการในการทวงหนี้โดยไม่ต้องฟ้องคดี เหตุผลสำคัญคือในขณะที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว การจะทุ่มเทเงินทุนที่ต้องใช้ไปในการทวงถามหนี้สินจากลูกหนี้ของลูกหนี้ดูไม่อาจจะสมเหตุสมผล เพราะสิ่งที่ทวงถามได้มาอาจได้ไม่เพียงพอค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่ลูกหนี้เหล่านั้นเป็นลูกหนี้รายย่อย ประกอบกับการดำเนินการทวงถามมีความจำเป็นที่ต้องกระทำโดยรวดเร็ว เพราะการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายเป็นเรื่องที่ต้องรีบดำเนินการโดยไม่ชักช้า เพื่อเปิดโอกาสให้ทรัพย์สินเหล่านั้นกลับเข้าสู่ตลาดโดยเร็วที่สุดด้วย

กลไกที่จะเปิดโอกาสให้มีการฟื้นฟูกิจการในกรณีที่เหมาะสม

การฟื้นฟูกิจการในคดีล้มละลายนั้นไม่แตกต่างไปจากการฟื้นฟูกิจการที่กระทำกันนอกกรอบของคดีล้มละลาย เพราะแผนที่ใช้ในการปรับโครงสร้างหนี้ (Debt Restructuring) การปรับลดในเชิงการประนอมหนี้ (Compsdition) ล้วนมีลักษณะเดียวกัน จุดแตกต่างอยู่ตรงที่ว่า การฟื้นฟูกิจการที่กระทำภายใต้กฎหมายล้มละลายหรือภายใต้กรอบการตรวจสอบของศาล จะมีกลไกที่ช่วยลดปัญหาที่จะเป็นอุปสรรคต่อการเจรจาตกลงกันนอกศาล

3. ปัจจัยเอื้อที่สำคัญในการช่วยเหลือการเจรจาตกลงระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ ได้แก่

3.1 Automatic Stay หรือสภาวะปลอดการบังคับหนี้ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับเกราะคุ้มกันกิจการลูกหนี้ ที่จะช่วยป้องกันกิจการและรักษามูลค่าของกองทรัพย์สินไว้ให้สูงที่สุด นับแต่วันเข้าสู่การฟื้นฟูกิจการในคดีล้มละลาย จะมีมาตรการห้ามเจ้าหนี้ฟ้องบังคับชำระหนี้และฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลาย รวมถึงการห้ามการยึดทรัพย์ของลูกหนี้ออกขายทอดตลาด แต่จะมีข้อกำหนดให้ลูกหนี้ประกอบกิจการต่อไปได้ เหตุผลสำคัญในเรื่องนี้คือการป้องกันการใช้มาตรการบังคับส่วนตัวของเจ้าหนี้แต่ละราย ซึ่งจะมีผลทำให้เจ้าหนี้ทุกคนต้องมาเจรจากันภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด

3.2 ความยืดหยุ่นของแผน

3.2.1 ในกรณีที่แผนได้รับการเสนอภายใต้กรอบของการฟื้นฟูกิจการในคดีล้มละลาย ไม่มีความจำเป็นที่แผนจะต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหนี้ทุกคนเหมือนเช่นกรณีที่เจรจาตกลงกันนอกศาล โดยปกติกฎหมายล้มละลายจะกำหนดให้แผนสามารถนำไปดำเนินการได้หากมีมติจากเจ้าหนี้เห็นชอบกับแผน กฎหมายหลายประเทศมีความแตกต่างกันในเรื่องมติและวิธีการลงคะแนน

3.2.2 การดำเนินการตามแผนมักจะได้รับประโยชน์จากกฎหมายให้ไม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขไปบางประการของกฎหมายเฉพาะอื่น

3.2.3 เจ้าหนี้ที่เข้าไปช่วยเหลือกิจการในระหว่างการฟื้นฟูกิจการมักจะได้รับความคุ้มครองให้อยู่ในสถานะที่ดีกว่าเจ้าหนี้เดิม ความแตกต่างในกฎหมายแต่ละประเทศอยู่ในจุดที่ว่า การช่วยเหลือในลักษณะใดจะได้รับบุริมสิทธิ และบุริมสิทธินั้นจะเป็นบุริมสิทธิประเภทใด กล่าวคือ จะเป็น Superpriority หรือ Priority

ในปัจจุบัน ความจำเป็นที่จะต้องเปิดโอกาสให้มีการฟื้นฟูกิจการไม่ถือเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันในหมู่นักกฎหมายล้มละลายอีกต่อไป เพราะทุกฝ่ายเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะ

ได้รับหากสามารถรักษากิจการให้ดำเนินการต่อไปได้ และทุกฝ่ายต่างยอมรับว่าหัวใจของการฟื้นฟูกิจการคือการรักษาสภาพการจ้างงานของประเทศซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่สำคัญที่สุด

กฎหมายล้มละลายของไทยได้มีการแก้ไขปรับปรุงครั้งใหญ่และได้เพิ่มกระบวนการฟื้นฟูกิจการในคดีล้มละลายไว้ในกฎหมายล้มละลาย พุทธศักราช 2483 การแก้ไขดังกล่าวมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 10 เมษายน พ.ศ.2541

กระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ตามกฎหมายไทย

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 หมวด 3/1 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 เป็นกระบวนการทางกฎหมายอย่างหนึ่งที่จะช่วยลดอุปสรรคและข้อจำกัดในการปรับปรุงโครงสร้างกิจการและหนี้ของลูกหนี้ที่อยู่ในภาวะหนี้สินล้นพ้นตัว เพื่อให้ลูกหนี้สามารถแก้ไขปัญหาการชำระหนี้ และดำเนินการต่อไปได้ ในขณะที่เจ้าหนี้ก็จะได้รับชำระหนี้มากกว่าการไปฟ้องร้องลูกหนี้เป็น คดีแพ่งหรือคดีล้มละลาย (ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การยึดอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้หรือการชำระบัญชีเพื่อ ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้) โดยไม่กระทบถึงสิทธิเหนือหลักประกันต่างๆ ที่มีอยู่เดิม และหากการฟื้นฟู กิจการของลูกหนี้เป็นผลสำเร็จ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะได้รับประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นตัวลูกหนี้เองที่สามารถ แก้ไขปัญหาทางการเงินและดำเนินการต่อไปได้ พนักงานลูกจ้างและคู่ค้าของลูกหนี้ที่ต้องพึ่งพิง กิจการของลูกหนี้ และบรรดาเจ้าหนี้ที่จะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้มากกว่ากรณีที่ลูกหนี้ต้องล้มละลาย นอกจากนี้กระบวนการฟื้นฟูกิจการยังเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ เพราะกระบวนการนี้สามารถช่วยไม่ให้กิจการต่าง ๆ ที่มีช่องทางฟื้นฟูกิจการต้องล้มละลายไป โดยไม่จำเป็น ซึ่งการล้มละลายของกิจการใดกิจการหนึ่งย่อมส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะกิจการขนาดใหญ่ที่มีการจ้างงานหรือมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลเป็นจำนวนมาก

มาตรการและขั้นตอนหลักในกระบวนการฟื้นฟูกิจการตามพระราชบัญญัติล้มละลาย เริ่มต้นที่การสร้างสภาพการพักชำระหนี้โดยผลของกฎหมาย (Automatic Stay) กล่าวคือ เมื่อศาลล้มละลายมีคำสั่งรับคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้แล้ว ลูกหนี้จะได้รับความคุ้มครองจากการถูกฟ้องร้องบังคับคดีในทางแพ่ง และการงดให้บริการสาธารณูปโภคต่างๆ ภายใต้งบเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด และตัวลูกหนี้เองก็ถูกห้ามมิให้ชำระหนี้หรือก่อหนี้และกระทำการใดๆ ในทางที่ก่อให้เกิดภาระในทรัพย์สิน นอกจากการดำเนินการที่จำเป็นในการประกอบธุรกิจตามปกติ

วัตถุประสงค์และประโยชน์ของสภาพการพักชำระหนี้ มีอยู่หลายประการ ได้แก่ (อนุรักษ์ นิยมเวช, 2553, 87)

1. การสงวนและรักษาทรัพย์สินของลูกหนี้เอาไว้ เพื่อให้ลูกหนี้ยังคงสามารถใช้ในการประกอบ ธุรกิจได้ต่อไป และรวบรวมไปจัดสรรชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามแผนฟื้นฟูกิจการ แทนที่จะปล่อยให้ เจ้าหนี้ไปฟ้องร้องบังคับคดีกันเองซึ่งอาจจะมีผลกระทบถึงการประกอบ ธุรกิจของลูกหนี้และก่อให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างเจ้าหนี้

2. ให้โอกาสและระยะเวลาช่วงหนึ่งแก่ลูกหนี้ในการพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาของ กิจการ ตลอดจนการเจรจาหาทางออกร่วมกับเจ้าหนี้โดยไม่ต้องวิตกกังวลว่าจะถูกเจ้าหนี้ฟ้องร้อง บังคับ เพื่อชำระหนี้

3. การบรรเทาภาวะวิกฤตทางการเงินเป็นการชั่วคราว เพื่อให้ลูกหนี้สามารถดำเนิน กิจการ ต่อไปได้

4. ให้เจ้าหนี้และลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการตามกฎหมายภายใต้สถานะการ พัก ชำระหนี้ตามรายละเอียดดังจะได้กล่าวต่อไป

เมื่อศาลได้สวนและมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ พร้อมทั้งแต่งตั้งบุคคลที่ลูกหนี้ หรือเจ้าหนี้ เสนอให้เป็นผู้ทำแผนแล้ว ผู้ทำแผนจะเข้ามามีอำนาจหน้าที่ในการจัดการกิจการและ ทรัพย์สิน ของลูกหนี้และบรรดาสิทธิตามกฎหมายของผู้ถือหุ้นของลูกหนี้ (ยกเว้นสิทธิในการรับ เงินปันผล) เจ้าหนี้ทุกรายจะต้องนำหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการมายื่นขอรับ ชำระหนี้ ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดเพื่อรวบรวมและสรุปภาระ หนี้สินทั้งหมด ที่ลูกหนี้มีอยู่ โดยเจ้าหนี้ ลูกหนี้ หรือผู้ทำแผนอาจขอตรวจและโต้แย้งคำขอรับชำระ หนี้ที่ตนเห็นว่า ไม่ถูกต้องได้ ในกรณีดังกล่าว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะสอบสวนแล้วมีคำสั่งยก คำขอหรืออนุญาต ให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนตามจำนวนที่ถูกต้อง

ผู้ทำแผนที่ศาลมีคำสั่งแต่งตั้ง (ลูกหนี้อาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ทำแผนเองก็ได้) จะต้อง จัดทำแผนฟื้นฟูกิจการให้แล้วเสร็จและยื่นต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลา 3 เดือน นับแต่วันโฆษณาคำสั่งตั้งผู้ทำแผนในราชกิจจานุเบกษา โดยจะดำเนินการควบคู่ไปกับ ขั้นตอนการยื่น คำขอรับชำระหนี้ข้างต้น

ผู้ทำแผนจะต้องจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการ โดยมีรายการอย่างน้อยตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งรายการ ที่สำคัญก็ได้แก่ รายละเอียดของสินทรัพย์และหนี้สินของลูกหนี้ หลักการและวิธีการฟื้นฟู กิจการ แนวทาง การแก้ปัญหาสภาพคล่องชั่วคราวระหว่างการปฏิบัติตามแผน ระยะเวลาดำเนินการ ตามแผน (ไม่เกิน 5 ปี) รายละเอียดเกี่ยวกับผู้บริหารแผน เป็นต้น ผู้ทำแผนจะต้องจัดเจ้าหนี้ออกเป็น กลุ่มๆ ตามหลักเกณฑ์ ที่กฎหมายกำหนด และกำหนดวิธีการชำระหนี้หรือปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สำหรับเจ้าหนี้แต่ละกลุ่ม ตามความเหมาะสม เช่น การยืดกำหนดเวลาชำระหนี้ การลดจำนวนหนี้ การแปลงหนี้เป็นทุน การดีโอนหลักประกัน เป็นต้น โดยพิจารณาจากทรัพย์สินที่ลูกหนี้มีอยู่

ประมาณการกระแสเงินสด ที่ลูกหนี้จะได้รับ และจำนวนหนี้ที่เจ้าหนี้นำมาขึ้นค่าขอรับชำระหนี้ และได้รับคำสั่งอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้ดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ เจ้าหนี้มีประกันจะยังคงมีสิทธิเหนือหลักประกันที่เจ้าหนี้อาศัยอยู่ และเจ้าหนี้ (ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้ประเภทใด) จะต้องได้รับชำระหนี้ไม่ต่ำกว่ากรณีที่ลูกหนี้ล้มละลาย อาจกล่าวได้ว่าเนื้อหาของหลักของแผนฟื้นฟูกิจการ นั้นที่จริงแล้วก็มีลักษณะเป็นไปในทำนองเดียวกับสัญญาปรับปรุง โครงสร้างหนี้ทั่วไป

เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รับแผนฟื้นฟูกิจการจากผู้ทำแผนแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จะนัดประชุมเจ้าหนี้เพื่อปรึกษาลงมติว่าจะยอมรับแผนฟื้นฟูกิจการหรือไม่ มติยอมรับแผนฟื้นฟูกิจการ จะต้องเป็นมติของที่ประชุมเจ้าหนี้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

ในกรณีที่ที่ประชุมเจ้าหนี้มติยอมรับแผนฟื้นฟูกิจการ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะรายงานมติ ดังกล่าวต่อศาล เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งว่าจะเห็นชอบกับแผนฟื้นฟูกิจการหรือไม่ เมื่อศาลเห็นว่า แผนฟื้นฟู กิจการมีรายการครบถ้วนและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดแล้ว ศาลจะมีคำสั่ง เห็นชอบด้วยแผนฟื้นฟูกิจการ และแจ้งคำสั่ง ไปยังผู้ทำแผนและผู้บริหารแผน (ตามที่เสนอชื่อไว้ในแผนฯ) ผู้บริหารแผนจะเข้ามามีอำนาจหน้าที่ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้และบรรดาสีทธิ ตามกฎหมายของผู้ถือหุ้นของลูกหนี้ (ยกเว้นสิทธิในการรับเงินปันผล) แทนที่ผู้ทำแผนตั้งแต่ผู้บริหาร แผนทราบคำสั่งดังกล่าว

แผนฟื้นฟูกิจการซึ่งศาลมีคำสั่งเห็นชอบแล้วจะมีผลผูกมัดเจ้าหนี้ตามกฎหมาย โดยไม่ต้องมีการจัดทำสัญญาและลงนามระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ทุกรายเหมือนกรณีการเจรจาจัดทำสัญญาปรับปรุง โครงสร้างหนี้โดยทั่วไป โดยในระหว่างระยะเวลาดำเนินการตามแผนซึ่งไม่เกิน 5 ปีนั้น ผู้บริหารแผน จะเป็นผู้ดำเนินการให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามแผนฟื้นฟูกิจการ ซึ่งโดยหลักก็ได้แก่การชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ และดำเนินการที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ในแผนฟื้นฟูกิจการ เมื่อการฟื้นฟูกิจการเป็นผลสำเร็จตามแผนแล้ว ศาลจะมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการเพื่อให้ผู้บริหารของลูกหนี้กลับมาใช้อำนาจจัดการกิจการและ ทรัพย์สินของลูกหนี้ และผู้ถือหุ้นของลูกหนี้กลับมีสิทธิในฐานะผู้ถือหุ้นตามกฎหมายต่อไป หลังจากนั้น ลูกหนี้ก็จะดำเนินกิจการ ไปตามปกติโดยไม่ต้องตกอยู่ในการควบคุมดูแลของศาล และไม่ต้องได้รับความ คุ้มครองภายใต้สถานะการพักชำระหนี้ (Automatic Stay) อีกต่อไป

อนึ่ง การที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาดำเนินการตามแผนไว้ไม่เกิน 5 ปี (อาจขอขยายได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี) นั้น ไม่ได้หมายความว่า ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ตามแผนให้หมดภายใน ระยะเวลาดังกล่าว ระยะเวลาดำเนินการตามแผนเป็นเพียงกรอบระยะเวลาที่ผู้บริหารแผนจะต้อง ดำเนินการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามแผนให้เป็นผลสำเร็จตามที่แผนฟื้นฟูกิจการ กำหนดไว้เท่านั้น เช่น แผนฟื้นฟูกิจการอาจกำหนดให้ลูกหนี้ผ่อนชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เป็นเวลา 10

ปี และวางเงื่อนไข ว่าการดำเนินการตามแผนฟื้นฟูกิจการให้ถือว่าเป็นผลสำเร็จเมื่อลูกหนี้สามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ ครบถ้วนตามงวดการชำระที่ถึงกำหนดในช่วง 5 ปี ดังนี้ หากผู้บริหารแผนสามารถดำเนินการดังกล่าว ได้เป็นผลสำเร็จ ศาลก็สามารถมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการได้ โดยลูกหนี้ยังคงต้องผูกพันที่จะต้องชำระหนี้ส่วนที่เหลือตามแผนฟื้นฟูกิจการภายหลังจากนั้นให้แก่เจ้าหนี้ต่อไปจนครบ

จากที่กล่าวมาโดยสรุปข้างต้น จะเห็นได้ว่า มาตรการและขั้นตอนต่างๆ ในการฟื้นฟูกิจการ ในภาพรวมและโดยจุดมุ่งหมายนั้นมิได้แตกต่างไปจากหลักการปรับปรุงโครงสร้างกิจการ และหนี้ ในทางธุรกิจโดยทั่วไป เพียงแต่กฎหมายได้สร้างสภาพบังคับและหลักเกณฑ์ตามกฎหมายขึ้นให้ทุกฝ่าย ได้ถือปฏิบัติเพื่อลดอุปสรรคที่จะเกิดจากการปรับโครงสร้างหนี้ นอกกระบวนการฟื้นฟูกิจการ

เมื่อได้ทราบวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการฟื้นฟูกิจการตามกฎหมายล้มละลายแล้ว เราจะมาพิจารณากันต่อไปเป็นประการสุดท้ายว่า ลูกหนี้ที่สามารถเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการ ต้องมีลักษณะอย่างไรบ้าง และบุคคลใดบ้างที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอต่อศาลล้มละลายให้ฟื้นฟูกิจการ ของลูกหนี้ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ได้กำหนดไว้ว่า ลูกหนี้ที่จะเข้าสู่กระบวนการ ฟื้นฟูกิจการจะต้องเป็นบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งมีหนี้สินส่วนตัว และเป็นหนี้ ต่อเจ้าหนี้คนเดียวหรือหลายคนรวมเป็นจำนวนแน่นอนไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท (ไม่ว่าหนี้นั้น จะถึงกำหนดชำระแล้วหรือในอนาคตก็ตาม) อีกทั้งมีเหตุอันสมควรและมีช่องทางที่จะฟื้นฟูกิจการได้ โดยบุคคลซึ่งมีสิทธิยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่มีลักษณะดังกล่าว ได้แก่ตัวลูกหนี้เอง, เจ้าหนี้หลายคนเดี่ยวหรือหลายคนรวมกันซึ่งมีจำนวนหนี้แน่นอนไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท, ธนาคารแห่งประเทศไทย (ในกรณีที่ลูกหนี้เป็นสถาบันการเงิน), สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ในกรณีที่ลูกหนี้เป็นบริษัทหลักทรัพย์) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (ในกรณีที่ลูกหนี้เป็นบริษัทวินาศภัย หรือบริษัทประกันชีวิต) อย่างไรก็ตาม บุคคลดังกล่าวจะยื่นคำร้องขอให้มีการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ไม่ได้ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว หรือศาลหรือนายทะเบียนได้มี คำสั่งให้เลิกหรือเพิกถอนทะเบียนนิติบุคคลที่เป็นลูกหนี้ หรือได้มีการจดทะเบียนเลิกนิติบุคคลที่เป็น ลูกหนี้ หรือนิติบุคคลที่เป็นลูกหนี้ได้เลิกไปด้วยเหตุอื่น ทั้งนี้ไม่ว่าการชำระบัญชีจะแล้วเสร็จหรือไม่

ตามกฎหมายฟื้นฟูกิจการของไทย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญ คือ ศาล และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำแผนศาลมีอำนาจตั้งผู้บริหารชั่วคราวหรือตั้งผู้บริหารแผนชั่วคราวได้ในคดีฟื้นฟูกิจการ อำนาจในการบริหารจัดการกิจการของลูกหนี้ จะเปลี่ยนเงินจาก

ลูกหนี้มาเป็นของผู้ทำแผนและผู้บริหารแผน จนกว่าจะฟื้นฟูกิจการจะสิ้นสุดลงตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผน เจ้าพนักงานมีบทบาทน้อยมากในการเข้ามาบริหารจัดการ โดยในคดีฟื้นฟูกิจการภารกิจของศาลจะกว้างขวางและละเอียดกว่าคดีล้มละลาย เมื่อพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ ศาลจะต้องดูในภาพรวมในเรื่องเศรษฐกิจทั้งระบบ

บทบาทหน้าที่ของศาลในการฟื้นฟูกิจการ

ศาลเป็นองค์กรหนึ่งที่เข้ามาปฏิบัติภารกิจที่กฎหมายมอบหมายไว้ ตลอดทั้งทำหน้าที่ในการกำกับตรวจสอบการดำเนินกระบวนการพิจารณาในส่วนต่างๆ เพื่อให้กระบวนการฟื้นฟูกิจการได้ดำเนินไปตามกฎหมายให้ศาลได้ใช้อำนาจทางตุลาการเพื่อคุ้มครองเจ้าหนี้เสี่ยงข้างน้อยให้ได้รับความเป็นธรรมเช่นเดียวกับเจ้าหนี้รายใหญ่

บทบัญญัติหลายๆ ส่วนได้เปิดโอกาสให้ศาลเข้าไปใช้ดุลพินิจของตุลาการ (Judicial Decretion) เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมแต่ละกรณีไป

เนื่องจากกฎหมายฟื้นฟูกิจการของไทยยังมีบทบัญญัติขาดไปอีกจำนวนมาก ทั้งหลายๆ ส่วนยังขัดกันเอง ศาลจึงมีบทบาทต้องแปลกฎหมายเหล่านี้เพื่อเป็นบรรทัดฐานและแนวทางแก่สังคม อันจะทำให้การใช้กฎหมายเป็นไปโดยสุจริต เพื่อช่วยลูกหนี้ประสพภาวะวิกฤตทางการเงินกลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว และเพื่อให้เจ้าหนี้ได้ประโยชน์สูงสุดในการฟื้นฟูกิจการ บทบาทของศาลในการตีความกฎหมายฟื้นฟูกิจการ

เนื่องจากการพัฒนาและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การแก้ไขปัญหาเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไม่อาจดำเนินการได้ทัน เมื่อกฎหมายฟื้นฟูกิจการเป็นกฎหมายสำคัญในการแก้ปัญหาระบบเศรษฐกิจของประเทศ การตีความการใช้กฎหมายจึงจะต้องอาศัยผู้พิพากษาที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญตีความกฎหมาย เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในทางเศรษฐกิจ และให้การตีความนั้นสอดคล้องกับแนวคิดอันเป็นที่ยอมรับกันในสังคมระหว่างประเทศ

บทบาทและอำนาจหน้าที่ศาลในกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ

กระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการเริ่มตั้งแต่มีการยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ หลังจากมีการยื่นคำร้องขอแล้วและศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอศาลจะส่งไต่สวนคำร้องขอและคำสั่งในชั้นไต่สวนศาลจะใช้หลักเกณฑ์ตามมาตรา 90/10 กล่าวคือกรณีที่ไม่ได้ความจริงตามมาตรา 90/3 หรือไม่มีเหตุอันสมควรที่จะฟื้นฟูกิจการหรือปรากฏว่าผู้ร้องขอยื่นคำร้องขอโดยไม่สุจริต ศาลมีคำสั่งยกคำร้องขอฟื้นฟูกิจการหากได้ความจริงตามมาตรา 90/3 และมีเหตุอันสมควรที่จะฟื้นฟูกิจการและผู้ร้องขอได้ยื่นคำร้องขอโดยสุจริตศาลจะมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ

การที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ ศาลจะต้องมีคำสั่งเกี่ยวกับตัวผู้ทำแผนว่าในส่วนของผู้ทำแผนนั้นศาลจะมีคำสั่งอย่างไร ศาลใช้หลักเกณฑ์ตามมาตรา 90/17 ประกอบมาตรา 90/20 มาตรา 90/17 ให้ดูว่ามีบุคคลอื่นเสนอขอผู้ทำให้แผนแข่งหรือไม่ ถ้าไม่มีการเสนอผู้ทำแผนแข่ง คือมีผู้ทำแผนของผู้ร้องขอฝ่ายเดียวและศาลเห็นสมควรตั้งบุคคลผู้ที่ยื่นขอเสนอเป็นผู้ทำแผน ศาลก็จะตั้งบุคคลดังกล่าวนั้นเป็นผู้ทำแผนแต่หากเห็นว่าคดีนี้ปรากฏว่าลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ผู้คัดค้าน เสนอบุคคลอื่นเป็นผู้ทำแผนแข่งในคดีนั้น ถ้าศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการแล้วในส่วนของผู้ทำแผนนั้นศาลจะมีคำสั่งผู้ทำแผนทันทีไม่ได้ ศาลต้องดำเนินการตามมาตรา 90/17 วรรคหนึ่งตอนท้าย และวรรคสองก่อนคือให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกประชุมเจ้าหนี้ทั้งหลายเพื่อพิจารณาเลือกว่าบุคคลใดสมควรเป็นผู้ทำแผนก่อน แล้วให้ศาลพิจารณาอีกชั้นว่าเห็นชอบหรือไม่

ขณะที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการแล้วแต่ยังไม่มีผู้ทำแผนมาตรา 90/20 ให้ศาลตั้งผู้บริหารชั่วคราวไม่ได้ก็ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์มีอำนาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ชั่วคราวไปก่อน เมื่อมีการประชุมเจ้าหนี้เลือกผู้ทำแผนได้แล้วก็ส่งมายังศาล ศาลเห็นชอบตั้งบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ทำแผนก็จะได้ตัวผู้ทำแผน

คำสั่งของศาลชั้นร้องขอฟื้นฟูกิจการแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ 1. ยกคำร้องขอ 2. มีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการและตั้งผู้ทำการแทน 3. มีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการและให้ที่ประชุมเจ้าหนี้พิจารณาเลือกผู้ทำแผน โดยตั้งผู้บริหารชั่วคราวไว้ก่อน

หลังจากศาลตั้งผู้ทำแผน ผู้ทำแผนจะจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้และดำเนินการจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการ เมื่อผู้ทำแผนทำแผนเสร็จก็ส่งแผนฟื้นฟูกิจการส่งให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำแผนฟื้นฟูกิจการนั้นเสนอต่อที่ประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาว่าจะยอมรับแผนหรือไม่ โดยใช้มติตามมาตรา 90/46 เมื่อได้มติแล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องรายงานไปยังศาลเพื่อให้ศาลนัดพิจารณาว่าจะเห็นชอบกับแผนฟื้นฟูกิจการซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ยอมรับมาแล้วหรือไม่

เมื่อศาลเห็นชอบด้วยแผนแล้ว จะมีผู้บริหารแผนงานบริหารกิจการของลูกหนี้ การที่ศาลเห็นชอบแผนฟื้นฟูกิจการศาลใช้หลักเกณฑ์ตามมาตรา 90/58 เป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการพิจารณาถ้าในระหว่างการดำเนินการตามแผน แต่การดำเนินการตามแผนยังไม่สำเร็จ มีกิจการที่ต้องดำเนินการต่อไป ปรากฏว่าผู้บริหารแผนพ้นตำแหน่ง จะมีกระบวนการในการสร้างผู้บริหารแผนคนใหม่ หากไม่สามารถตั้งผู้บริหารคนใหม่ได้ ศาลจะมีคำสั่งอีกประเภทคือคำสั่งยกเลิกคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ หรือพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาด หากดำเนินการตามแผนเป็นผลสำเร็จแล้ว ศาลจะมีการยกเลิกกิจการฟื้นฟูกิจการตามมาตรา 90/70 ซึ่งจะมีผลตามมาตรา 90/75

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบดังต่อไปนี้
ในคดีฟื้นฟูกิจการส่วนใหญ่แล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีอำนาจในการกำกับดูแลบุคคลที่มีอำนาจกระทำการแทนลูกหนี้ โดยหลักแล้วอำนาจในการบริหารและจัดการกิจการและทรัพย์สินของ

ลูกหนี้จะตกแก่ผู้บริหารชั่วคราว ผู้ทำแผนหรือผู้บริหารแผน ตามมาตรา 90/20 มาตรา 90/25 และมาตรา 95/59 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีอำนาจในการจัดกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้เฉพาะกรณีที่ไม่อาจตั้งผู้บริหารชั่วคราวได้ตามมาตรา 90/20 วรรคหนึ่ง ซึ่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจจัดกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ชั่วคราว หรือกรณีที่ศาลมีคำสั่งตั้งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้บริหารแผนชั่วคราว ตามมาตรา 90/69

ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมทรัพย์สินหรือในการว่าความต่อผู้คดีต่างๆ นั้น หากเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตเพื่อประโยชน์แก่กองทรัพย์สินแล้วแม้จะมีความเสียหายเกิดขึ้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็หาต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวไม่ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องรับผิดชอบเมื่อได้ทำหรือเจตนาร้ายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ตามมาตรา 147 “บัญญัติว่า ในการปฏิบัติกรตามหน้าที่ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว เว้นแต่จะได้กระทำโดยเจตนาร้าย หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง” และในการฟ้องเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้กระทำหรือละเว้นการกระทำตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลายฯ นั้น ถ้าไม่ฟ้องภายใน 6 เดือนนับแต่วันเกิดอำนาจฟ้องให้ถือว่าขาดอายุความ ตามมาตรา 148 บัญญัติว่า “การฟ้องเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือเจ้าพนักงานอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ ในการที่ได้กระทำหรือละเว้นการกระทำตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ถ้ามิได้ฟ้องภายในกำหนดเวลาหกเดือนนับแต่วันเกิดอำนาจฟ้อง ให้ถือว่าขาดอายุความ

ผลที่ได้รับจากการฟื้นฟูกิจการเมื่อการฟื้นฟูกิจการบรรลุวัตถุประสงค์มีดังนี้

1. ทำให้บริษัทลูกหนี้คงสภาพในการดำเนินกิจการต่อไปไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน
2. ทำให้ศาลสามารถเข้าไปรับรองข้อตกลงภายนอกศาลภายใต้การดูแลของคณะกรรมการปรับโครงสร้างหนี้
3. ทำให้กิจการของลูกหนี้สามารถกลับมาดำเนินกิจการทำกำไรได้อีก
4. ทำให้สามารถรักษาการจ้างงานจำนวนมากเอาไว้ได้
5. ทำให้การดำเนินกิจการที่ดำเนินการต่อไปนั้นเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน
6. ทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้มากกว่าในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย

การพิจารณาถึงเหตุอันควรและช่องทางการฟื้นฟูกิจการนั้นศาลจะสั่งอนุญาตให้สวนคดีจัดการได้ต่อเมื่อได้คาดหมายด้วยเหตุและผลแล้ว น่าเชื่อถือว่ามีโอกาสที่จะดำเนินการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้เป็นผลสำเร็จได้

จากแนวคิดทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ของประเทศสหรัฐอเมริกาและของประเทศไทยดังที่ได้นำเสนอ จะเห็นได้ว่าแนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับกร

ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ถือเป็นแนวคิดหลักในการบัญญัติกฎหมายล้มละลายของสหรัฐอเมริกา ดังนั้น บทบัญญัติในกฎหมายจึงมีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อลูกหนี้และให้โอกาสแก่ลูกหนี้ในการที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่ ดังจะเห็นได้จากมาตรการต่าง ๆ ทางกฎหมาย กล่าวคือ การกำหนดขนาดของทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย โดยการแยกกองทรัพย์สินที่จะนำมาแบ่งปันให้เจ้าหนี้และทรัพย์สินอื่นออกจากกันอย่างชัดเจน และอนุญาตให้ลูกหนี้คงรักษาทรัพย์สินที่จำเป็นและเพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพภายหลังผ่านกระบวนการล้มละลาย โดยการอนุญาตให้ทรัพย์สินบางประเภทเป็นข้อยกเว้นไม่ตกเป็นกองทรัพย์สินของลูกหนี้ที่จะนำมาแบ่ง หรือการอนุญาตให้ลูกหนี้ปลดเปลื้องจากบรรดาหนี้เมื่อผ่านกระบวนการล้มละลาย ดังนั้น ลูกหนี้จำนวนมากจึงได้ใช้กฎหมายล้มละลายเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาวิกฤตทางการเงินของตน โดยลูกหนี้สามารถคาดหมายได้ว่า หากตนเองกระทำการโดยสุจริตและปฏิบัติตามกฎหมายก็จะได้รับโอกาสในการตั้งต้นใหม่ตามกฎหมาย แต่ในขณะที่กฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ไม่ถือเอาการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้เป็นแนวคิดหลักในการกฎหมาย คงมุ่งเน้นเรื่องการคุ้มครองเจ้าหนี้ไม่มีประกันให้ได้รับชำระหนี้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมเท่านั้น ดังนั้น เมื่อลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลาย กระบวนการตามกฎหมายจะเน้นหนักไปที่การคุ้มครองเจ้าหนี้ การบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ และการล้มละลาย การฟื้นฟูกิจการจะกระทำได้อต่อเมื่อลูกหนี้มีหนี้สินส่วนตัว ซึ่งยากต่อการที่กิจการของลูกหนี้จะสามารถกลับมาฟื้นตัวและดำเนินต่อไปได้ ทั้งนี้เมื่อมีแนวคิดว่าบุคคลที่มีหนี้สินส่วนตัวเป็นผู้สุจริตและควรได้รับการลงโทษโดยกฎหมาย การกำหนดหลักเกณฑ์ในการขอฟื้นฟูกิจการหรือการดำเนินงานต่อไปของลูกหนี้ที่เป็นผู้บริหารกิจการมาแต่เดิมจึงไม่เป็นที่ไว้วางใจอีกต่อไป อันส่งผลให้การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้มีโอกาสนประสบความสำเร็จน้อย ซึ่งนั่นจะส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจโดยรวม

ข้อพิจารณาในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายล้มละลายของไทย

แม้กฎหมายล้มละลายของไทยจะได้มีการปรับปรุงครั้งสำคัญในช่วงเวลาที่ผ่านมา ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ในสภาวะการปรับตัวให้สามารถแข่งขันกันในตลาดโลก ยังมีข้อที่น่าพิจารณาอีกหลายประการที่ควรได้รับการศึกษาอย่างถ่องแท้ก่อนที่จะมีการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมต่อไป แนวความคิดที่น่าสนใจได้แก่

1. กฎหมายล้มละลายข้ามชาติ

UNCITRAL ได้ยกร่างกฎหมายเพื่อเป็นแม่แบบแก่ประเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปยกร่างเป็นกฎหมายภายในเพื่อใช้สำหรับกรณีที่เกิดความขัดแย้งของกฎหมายล้มละลายในแต่ละประเทศ ความจำเป็นในเรื่องนี้เนื่องมาจากการพัฒนาทางการค้าที่องค์กรธุรกิจอาจไปดำเนินธุรกิจ

ประเทศ และเมื่อกิจการเหล่านี้ต้องประสบปัญหาหนี้สินล้มละลาย ก็อาจทำให้เกิดการขัดแย้งในการบังคับใช้กฎหมายของแต่ละประเทศได้ กฎหมายที่ UNCITRAL ยกร่างนั้น มุ่งเน้นให้มีการปฏิบัติต่อเจ้าหนี้ทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยเป็นธรรม และเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของประเทศหนึ่งสามารถไปใช้สิทธิในอีกประเทศหนึ่งได้ รวมทั้งการสร้างมาตรการที่จะทำให้เกิดการยอมรับคำพิพากษาล้มละลายหรือคำสั่งฟื้นฟูกิจการของประเทศอื่นได้

2. กฎหมายล้มละลายสำหรับผู้บริโภค

ในสถานะที่การให้สินเชื่อกับเจ้าหนี้ในหนี้รายย่อยกระทำไปโดยปราศจากการควบคุมที่เหมาะสม จะส่งผลให้เกิดปัญหาที่ลูกหนี้ต้องประสบปัญหาหนี้สินล้มละลายมากขึ้น โดยเฉพาะหนี้บัตรเครดิต ซึ่งต้นเหตุของปัญหาก็มาจากเจ้าหนี้ด้วย กฎหมายในหลายประเทศได้กำหนดแนวทางการประណอมหนี้ ระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ในหนี้จำพวกนี้ให้มีความเคร่งครัดและลดอำนาจของเจ้าหนี้ในการเจรจาตกลงมาก

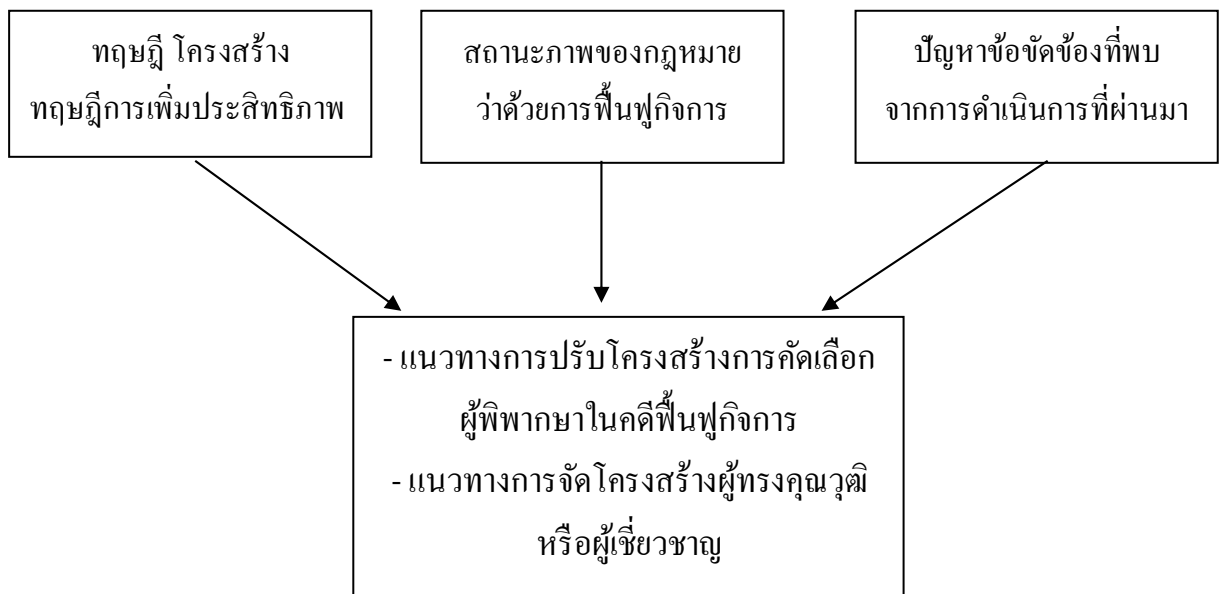
3. แนวความคิดลดความเป็นตราบาปของบุคคลล้มละลาย

ในขณะที่กฎหมายล้มละลายในบางประเทศอาจได้รับการยอมรับโดยเปิดเผยว่าเป็นทางเลือกที่ดีทางหนึ่งทางลูกหนี้มีปัญหานี้สิน แต่ในประเทศจำนวนมากทางเอเชียจะไม่ยอมรับบุคคลล้มละลาย เพราะความคิดดั้งเดิมที่คิดว่าบุคคลล้มละลายเป็นบุคคลที่ขาดความเชื่อถือในการทำงานทุกสิ่ง และการตกเป็นบุคคลล้มละลายเป็นตราบาปที่ไม่อาจลบล้างของชีวิต การปรับปรุงให้กฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลล้มละลายมีโอกาสประกอบการอื่นในสังคมน่าจะเหมาะสมกว่าการที่ให้บุคคลที่อาจต้องล้มละลายที่ไม่เกิดจากการทุจริต เช่น การเปลี่ยนแปลงค่าเงิน การลงทุนที่คาดคะเนแนวทางธุรกิจผิดพลาด เป็นต้น สามารถกลับมาทำงานปกติ หากจะมีการแก้ไขในเรื่องนี้

สิ่งหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ก็คือ กฎหมายล้มละลายได้กลายเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของประเทศ การปรับให้กฎหมายล้มละลายมีความทันสมัยอยู่เสมอจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง ส่วนรายละเอียดในการแก้ไขจะเป็นอย่างไรนั้นคงต้องศึกษาให้ชัดเจนเพื่อให้การแก้ไขเหมาะสมกับความต้องการของประชาชนในภาพรวม

กรอบแนวคิดงานวิจัย

แผนภาพที่ 2-1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

สืบเนื่องจากกระบวนการฟื้นฟูกิจการเริ่มต้นตั้งแต่มีการยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ จากนั้นศาลจะสั่งนัดไต่สวนคำร้องขอตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 90/10 กล่าวคือหากไม่ได้ความจริงตามมาตรา 90/3 หรือ ไม่มีเหตุอันสมควรที่จะฟื้นฟูกิจการ หรือปรากฏว่าผู้ร้องขอยื่นคำร้องขอโดยไม่สุจริต ศาลก็จะมีคำสั่งยกคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ แต่หากได้ความจริงตามมาตรา 90/3 และมีเหตุอันสมควรที่จะฟื้นฟูกิจการและผู้ยื่นคำร้องขอได้ยื่นคำร้องขอโดยสุจริต ศาลก็จะมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ ศาลจะมีคำสั่งเกี่ยวกับผู้ทำแผนด้วยตามมาตรา 90/17 กล่าวคือ ถ้าลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ผู้คัดค้านไม่ได้เสนอบุคคลอื่นเป็นผู้ทำแผนด้วย ศาลจะมีคำสั่งตั้งบุคคลที่ผู้ร้องขอเสนอเป็นผู้ทำแผนก็ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลที่ผู้ร้องขอเสนอไม่สมควรเป็นผู้ทำแผน หรือลูกหนี้ เจ้าหนี้ผู้คัดค้านเสนอบุคคลอื่นเป็นผู้ทำแผนด้วย ศาลจะมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกประชุมเจ้าหนี้ เพื่อพิจารณาเลือกว่าบุคคลใดสมควรเป็นผู้ทำแผน แล้วเสนอศาลเพื่อพิจารณาว่าจะเห็นชอบหรือไม่ โดยในระหว่างที่ยังไม่มีผู้ทำแผน มาตรา 90/20 ได้กำหนดให้

ศาลจะมีคำสั่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนหรือผู้บริหารลูกหนี้เป็นผู้บริหารชั่วคราว มีอำนาจหน้าที่จัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และในระหว่างที่ไม่สามารถตั้งผู้บริหารชั่วคราวได้ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ชั่วคราว

เมื่อศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผนหรือเห็นชอบตั้งผู้ทำแผนตามมติที่ประชุมเจ้าหนี้แล้ว ผู้ทำแผนจะจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ และจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ว่าจะดำเนินกิจการของลูกหนี้ได้อย่างไร จะมีการปรับโครงสร้างหนี้อย่างไร จะสามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้เพียงใด ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 90/42 , 90/42 ทวิ , 90/42 ตริ แล้วส่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เพื่อนำเสนอที่ประชุมเจ้าหนี้พิจารณาว่าจะยอมรับแผนหรือไม่ หรือจะให้แก้ไข ตามมาตรา 90/44 โดยมติดอมรับแผนต้องเป็นมติพิเศษ ตามมาตรา 90/46 และเมื่อที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติยอมรับแผนแล้ว ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานต่อศาล เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งว่าจะเห็นชอบด้วยแผนหรือไม่ ตามมาตรา 90/56 โดยศาลจะพิจารณาตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 90/58

หลังจากศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน และมีการดำเนินการตามแผนจนเป็นผลสำเร็จตามแผน ศาลจะมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ แต่หากการดำเนินการตามแผนไม่เป็นผลสำเร็จและระยะเวลาตามแผนสิ้นสุดลงแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดหรือมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการก็ได้ ตามมาตรา 90/70

สรุป

จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ศาลมีบทบาทเป็นอย่างมากในการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการ โดยเริ่มตั้งแต่ต้นของกระบวนการฟื้นฟูกิจการที่มีการยื่นคำร้องขอเรื่อยไปจนเสร็จสิ้นกระบวนการไม่ว่าการฟื้นฟูกิจการประสบผลสำเร็จหรือไม่ก็ตามที่ ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ดังกล่าว เป็นกฎหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การประกอบธุรกิจ ที่อาจเป็นธุรกิจหรือกิจการขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องการดำเนินชีวิตของประชาชนจำนวนมาก หรืออาจเป็นธุรกิจหรือกิจการที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ การที่กฎหมายได้กำหนดให้ศาลมีบทบาทในกระบวนการพิจารณาและมีคำสั่งตั้งแต่การพิจารณารับคำร้องการไต่สวนและมีคำสั่งว่าจะให้มีการฟื้นฟูกิจการหรือไม่ การตั้งผู้ทำแผนหรือการเห็นชอบด้วยกับที่ประชุมเจ้าหนี้ในการเลือกผู้ทำแผน การเห็นชอบด้วยแผนที่ผู้ทำแผนจัดทำและที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติยอมรับ การพิจารณาและมีคำสั่งว่าการดำเนินการตามแผนเป็นผลสำเร็จหรือไม่ และจะมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด หรือให้ยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ ซึ่งล้วนแต่เป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการของลูกหนี้ทั้งสิ้น เจ้าหนี้และลูกหนี้ที่ร้องขอฟื้นฟู

กิจการ จึงคาดหวังว่าศาลที่นอกจากต้องเป็นผู้มีความรู้ด้านกฎหมายแล้วจะต้องมีองค์ความรู้และความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าเพียงพอ ศาลควรจะต้องมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าที่เพียงพอ กระบวนการพิจารณาของศาลเอื้ออำนวยต่อการออกมีคำสั่ง บทกฎหมายที่มีอยู่เพียงพอต่อการให้อำนาจศาลในการค้นหาความจริง ผู้วิจัยจึงประสงค์จะศึกษาการจัด โครงสร้างผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการ และศึกษาว่าสมควรที่จะจัดให้มีกระบวนการจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและการประกอบกิจการค้าเพื่อให้ความเห็นต่อศาลในประเด็นต่าง ๆ ก่อนมีคำสั่ง เพื่อให้สมประโยชน์ดังความคาดหวังของฝ่ายลูกหนี้และเจ้าหนี้ที่มีการร้องขอฟื้นฟูกิจการ และเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาและมีคำสั่งเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ระบบเศรษฐกิจโดยรวม

บทที่ 3

กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการของประเทศไทย

ปัญหาและข้อขัดข้อง

การศึกษาในบทที่ 3 มีความมุ่งหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสถานะภาพของกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการ และปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินการ โดยมีลำดับในการศึกษา ดังนี้

1. บทบาทของศาลในคดีฟื้นฟูกิจการ
2. การดำเนินการที่ผ่านมา
3. ปัญหาและอุปสรรค
4. สรุป

บทบาทของศาลในคดีฟื้นฟูกิจการ

กระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 กำหนดบทบาทของศาลไว้หลายประการนับตั้งแต่มีการยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ ด้วยการไต่สวนและมีคำสั่งว่าจะให้ฟื้นฟูกิจการหรือไม่ เรื่อยไปจนกระทั่งเสร็จสิ้นกระบวนการ ซึ่งมีทั้งการฟื้นฟูกิจการสำเร็จด้วยการมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ หรือหากการฟื้นฟูกิจการไม่เป็นผลสำเร็จก็อาจจะมีคำสั่งให้ยกเลิกการฟื้นฟูกิจการหรือมีคำสั่งให้ล้มละลายก็ได้ ตามมาตรา 90/70

ทั้งนี้กระบวนการในระหว่างการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการนั้น ศาลยังมีบทบาทที่สำคัญหลายประการ กล่าวคือ เมื่อมีการยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการต่อศาล ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 90/3 ที่ว่า ลูกหนี้มีหนี้สินส่วนตัว และเป็นหนี้เจ้าหนี้คนเดียวหรือหลายคนรวมกันเป็นจำนวนแน่นอนไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท ไม่ว่าหนี้สินจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม ถ้ามีเหตุอันสมควรและมีช่องทางที่จะฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ เมื่อศาลรับคำร้องขอแล้วศาลจะทำการไต่สวนคำร้องขอและมีคำสั่งโดยหากไต่สวนได้ความจริงตามมาตรา 90/3 และมีเหตุสมควรที่จะฟื้นฟูกิจการ และผู้ร้องขอยื่นคำร้องโดยสุจริต ศาลจะมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ แต่หากไม่ได้ความจริงตามมาตรา 90/3 หรือไม่มีเหตุสมควรที่จะฟื้นฟูกิจการ หรือผู้ร้องขอยื่นคำร้องโดยไม่สุจริต ศาลก็จะมีคำสั่งยกคำร้องขอ

หากศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ ศาลก็ต้องมีคำสั่งเกี่ยวกับผู้ทำแผนด้วยตามมาตรา 90/17 โดยถ้าลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ผู้คัดค้านไม่ได้เสนอบุคคลอื่นเป็นผู้ทำแผนด้วย ศาลจะมีคำสั่งตั้ง

บุคคลที่ผู้ร้องขอเสนอเป็นผู้ทำแผนก็ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลที่ผู้ร้องขอเสนอไม่สมควรเป็นผู้ทำแผน หรือลูกหนี้ เจ้าหนี้ผู้คัดค้านเสนอบุคคลอื่นเป็นผู้ทำแผนด้วย ศาลจะมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกประชุมเจ้าหนี้ เพื่อพิจารณาเลือกว่าบุคคลใดสมควรเป็นผู้ทำแผน แล้วเสนอศาลเพื่อพิจารณาว่าจะเห็นชอบหรือไม่ โดยในระหว่างที่ยังไม่มีผู้ทำแผนศาลจะมีคำสั่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนหรือผู้บริหารลูกหนี้เป็นผู้บริหารชั่วคราวตามมาตรา 90/20 ให้มีอำนาจหน้าที่จัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และในระหว่างที่ไม่สามารถตั้งผู้บริหารชั่วคราวได้ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ชั่วคราว

เมื่อศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผนหรือเห็นชอบตั้งผู้ทำแผนตามมติที่ประชุมเจ้าหนี้แล้ว ผู้ทำแผนจะจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ และจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ว่าจะดำเนินกิจการของลูกหนี้ได้อย่างไร จะมีการปรับโครงสร้างหนี้อย่างไร จะสามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้เพียงใด ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 90/42 , 90/42 ทวิ , 90/42 ตริ แล้วส่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อนำเสนอที่ประชุมเจ้าหนี้พิจารณาว่าจะยอมรับแผนหรือไม่ หรือจะให้แก้ไข ตามมาตรา 90/44 โดยมติดอมรับแผนต้องเป็นมติพิเศษ ตามมาตรา 90/46 และเมื่อที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติยอมรับแผนแล้ว ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานต่อศาล เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งว่าจะเห็นชอบด้วยแผนหรือไม่ ตามมาตรา 90/56 โดยศาลจะพิจารณาตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 90/58

หลังจากศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน และมีการดำเนินการตามแผนจนเป็นผลสำเร็จตามแผน ศาลจะมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ แต่หากการดำเนินการตามแผนไม่เป็นผลสำเร็จและระยะเวลาตามแผนสิ้นสุดลงแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดหรือมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการก็ได้ ตามมาตรา 90/70

จะเห็นได้ว่าศาลมีบทบาทสำคัญในกระบวนการฟื้นฟูกิจการเป็นอย่างยิ่ง และย่อมเป็นที่คาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูกิจการทั้งที่เป็นลูกหนี้และเจ้าหนี้ว่า ศาลที่นอกจากต้องเป็นผู้มีความรู้ด้านกฎหมายแล้วจะต้องมีองค์ความรู้และความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าที่เพียงพอ ศาลควรจะต้องมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าที่เพียงพอ และกระบวนการพิจารณาของศาลต้องเอื้ออำนวยต่อการพิจารณาและออกมีคำสั่ง โดยบทกฎหมายที่มีอยู่เพียงพอต่อการให้อำนาจศาลในการค้นหาความจริง

กฎหมายของไทยกำหนดให้คดีฟื้นฟูกิจการอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลล้มละลาย และตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 13 บัญญัติว่า "ผู้พิพากษาในศาลล้มละลายจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง

เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย" จากบทบัญญัติดังกล่าวย่อมทำให้ลูกหนี้และเจ้าหนี้นี้รวมถึงผู้เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูกิจการอื่น ๆ เกิดความมั่นใจได้ว่าศาลซึ่งมีบทบาทสำคัญในกระบวนการฟื้นฟูกิจการนั้น เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายล้มละลายซึ่งรวมถึงการฟื้นฟูกิจการ ซึ่งนั่นย่อมหมายความว่ารวมถึงมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าที่เพียงพอ และมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าที่เพียงพอ

นอกจากนี้ในส่วนของการพิจารณาของศาลก็ยังมีบทบัญญัติที่เอื้ออำนวยต่อการออกพิจารณาและมีคำสั่งที่ให้อำนาจศาลในการค้นหาความจริงด้วย ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 20 บัญญัติว่า "ศาลล้มละลายอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบ และไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว" และตามข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. 2549 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 ข้อ 24 ความว่า "ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็น อาจทำความเห็นเป็นหนังสือส่งต่อศาลโดยไม่มาเบิกความประกอบหนังสือนั้นก็ไ้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ให้ศาลส่งสำเนาความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวแก่คู่ความทุกฝ่าย หากเป็นกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจะต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น ให้ศาลส่งสำเนาความเห็นเป็นหนังสือนั้นแก่คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันเบิกความ" บทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าวเป็นส่วนที่เอื้ออำนวยต่อการพิจารณาและออกคำสั่งของศาล เพื่อให้ลูกหนี้และเจ้าหนี้นี้รวมถึงผู้เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูกิจการ ทุกฝ่ายเกิดความมั่นใจในกระบวนการพิจารณาและบทบาทของศาล เนื่องจากเป็นบทบัญญัติและข้อกำหนดที่เป็นอำนาจทั่วไปที่ศาลมีดุลพินิจที่จะใช้เพื่อให้มาซึ่งองค์ความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้บทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าวไม่ได้จำกัดว่าศาลจะใช้ได้ในช่วงใด ศาลจึงมีดุลพินิจอิสระว่าเมื่อใดที่เห็นเหมาะสมก็จะขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็น โดยอาจให้ทำความเห็นเป็นหนังสือส่งมายังศาลหรืออาจให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความที่ศาลด้วยก็ได้ นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดกว้างในการที่ศาลจะขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในทุกสาขาอาชีพโดยไม่มีข้อจำกัด ซึ่งจะนับว่าเป็นผลดีก็ได้ เนื่องจากว่าการร้องขอฟื้นฟูกิจการนั้น อาจมีได้หลากหลายกิจการ และในแต่ละกิจการก็อาจต้องใช้องค์ความรู้ในหลายสาขาอาชีพ

จากบทบัญญัติกฎหมายและข้อกำหนดดังกล่าว แม้ตามกฎหมายจะบัญญัติให้การแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลล้มละลายต้องแต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการหรือผู้พิพากษาที่มีความรู้ความ

เข้าใจในกฎหมายล้มละลายซึ่งรวมถึงการฟื้นฟูกิจการ ซึ่งน่าจะหมายความรวมถึงเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าที่เพียงพอก็ตาม และแม้ตามข้อกำหนดจะให้อำนาจศาลในการขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ก็ตาม แต่ทั้งกฎหมายและข้อกำหนดดังกล่าวเป็นเพียงการบัญญัติและกำหนดไว้ในลักษณะกว้าง ๆ เท่านั้น โดยไม่กำหนดวิธีการที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงประสงค์จะศึกษาถึงวิธีการแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลล้มละลายตามกฎหมายดังกล่าว และศึกษาการใช้ดุลพินิจในการขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีตามกฎหมายและข้อกำหนดดังกล่าวว่าจะมีผลต่อกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการหรือไม่อย่างไร โดยการวิจัยจะทำการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการทั้งในส่วนของผู้บริหารศาลล้มละลาย ผู้พิพากษาในศาลล้มละลาย นิติกรในศาลล้มละลาย ตลอดจนजनทนายความที่เกี่ยวข้องในการกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ เพื่อรับทราบข้อมูลและความเห็นของบุคคลดังกล่าวในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

การดำเนินการที่ผ่านมา

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ

พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้ศาลมีบทบาทสำคัญในกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการนับตั้งแต่มีการยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ ด้วยการไต่สวนและมีคำสั่งว่าจะให้ฟื้นฟูกิจการหรือไม่ หากให้ฟื้นฟูกิจการก็ต้องมีคำสั่งเกี่ยวกับผู้ทำแผนหรือผู้บริหารชั่วคราวแล้วแต่กรณี เมื่อมีผู้ทำแผนและผู้ทำแผนเสนอแผนศาลก็ต้องพิจารณาว่าจะเห็นชอบด้วยแผนหรือไม่ เป็นต้น เรื่อยไปจนกระทั่งเสร็จสิ้นกระบวนการ ซึ่งมีทั้งการฟื้นฟูกิจการสำเร็จด้วยการมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ หรือหากการฟื้นฟูกิจการไม่เป็นผลสำเร็จก็อาจจะมีคำสั่งให้ยกเลิกการฟื้นฟูกิจการหรือมีคำสั่งให้ล้มละลาย

เมื่อพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 กำหนดให้ศาลมีบทบาทสำคัญในกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการดังกล่าว พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 จึงบัญญัติเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลล้มละลายไว้ในมาตรา 13 ว่า "ผู้พิพากษาในศาลล้มละลายจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย" ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่าในการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการนั้นจะกระทำโดยผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายซึ่งรวมถึงในส่วนที่ว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการด้วย

อย่างไรก็ดีแม้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 13 จะบัญญัติให้การแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลล้มละลายซึ่งมีอำนาจในการพิจารณาคดี ฟ้นฟูกิจการต้องแต่งตั้งจากผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายก็ ตาม แต่ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าได้มีการจัดโครงสร้างผู้พิพากษตามบทกฎหมายดังกล่าวที่เอื้อต่อการ แต่งตั้งดังกล่าวมาน้อยเพียงใด ทั้งนี้เนื่องจากหากมีการจัดโครงสร้างผู้พิพากษาที่เอื้อต่อการแต่งตั้ง ตามบทกฎหมายดังกล่าว ก็จะทำให้การกระบวนการพิจารณาคดีฟ้นฟูกิจการเป็นที่เชื่อถือศรัทธา เพราะ ผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาพิพากษาคดีฟ้นฟูกิจการนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายว่า ด้วยการฟ้นฟูกิจการ ซึ่งหมายความรวมถึงมีความรู้ความเข้าใจในเชิงธุรกิจ การพิจารณาและมีคำสั่ง ต่าง ๆ ในกระบวนการพิจารณาย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจการค้าหรือกิจการของลูกหนี้ อันจะยัง ประโยชน์ให้แก่เจ้าหนี้และบุคลากรของกิจการนั้น ๆ ด้วย ตลอดจนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสภาพ เศรษฐกิจโดยรวมอีกทางหนึ่ง แต่หากมิได้มีการจัดโครงสร้างผู้พิพากษาที่เอื้อต่อการแต่งตั้งตามบท กฎหมายดังกล่าว อาจก่อให้เกิดความกังวลของลูกหนี้และเจ้าหนี้ รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการฟ้นฟูกิจการได้ว่าจะได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเข้าใจใน กฎหมายว่าด้วยการฟ้นฟูกิจการมาน้อยเพียงใด กระบวนการพิจารณาและมีคำสั่งต่าง ๆ จะ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกิจการของลูกหนี้มาน้อยเพียงใด จะส่งผลกระทบต่อกิจการและสภาพ เศรษฐกิจอย่างไรหรือไม่ ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาโดยสัมภาษณ์บุคคลที่ เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีฟ้นฟูกิจการทั้งในส่วนของผู้บริหารศาลล้มละลาย ผู้พิพากษา ในศาลล้มละลาย นิติกรในศาลล้มละลาย ตลอดจนทนายความที่เกี่ยวข้องในการกระบวนการ พิจารณาคดีฟ้นฟูกิจการ เพื่อรับทราบข้อมูลและความเห็นของบุคคลดังกล่าวในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และเสนอข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ต่อกระบวนการพิจารณาคดีฟ้นฟูกิจการต่อไป

นอกจากนี้ในส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีฟ้นฟูกิจการ กฎหมายยังบัญญัติให้ศาลมี อำนาจในการขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาคดีได้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 20 ที่บัญญัติ ว่า "ศาลล้มละลายอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณา พิจารณาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบ และไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะขอให้เรียก ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว" และตามข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. 2549 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตาม ความในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 ข้อ 24 ความว่า "ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็น อาจทำความเห็นเป็น หนังสือส่งต่อศาลโดยไม่มาเบิกความประกอบหนังสือนั้นก็ได้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ให้ศาลส่งสำเนาความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวแก่คู่ความทุกฝ่าย หากเป็นกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจะต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น ให้ศาลส่งสำเนาความเห็นเป็นหนังสือแก่นักคู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันเบิกความ" ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลไว้ในวงกว้าง โดยหากศาลเห็นว่าควรจะต้องมีความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับคดีพื้นฟูกิจการคดีใด ก็จะขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาคดี ซึ่งดุลพินิจของศาลโดยเฉพาะว่าจะใช้อำนาจดังกล่าวเมื่อใดสำหรับคดีใด การที่กฎหมายให้อำนาจดังกล่าวเป็นดุลพินิจของศาลโดยเฉพาะนั้น เป็นการเหมาะสมเพียงพอต่อการพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการหรือไม่ และการที่กฎหมายเพียงแต่ระบุให้ขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ โดยไม่มีรายละเอียดว่าผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญนั้นต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพใด เป็นการเพียงพอหรือไม่ และเมื่อกฎหมายบัญญัติเพียงหลักการดังกล่าวไว้ให้เป็นดุลพินิจของศาล ผู้วิจัยจึงประสงค์จะศึกษาว่าสมควรจะมีการกำหนดโครงสร้างในการจัดผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสนับสนุนกระบวนการพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการหรือไม่อย่างไร ซึ่งผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการทั้งในส่วนของผู้บริหารศาลล้มละลาย ผู้พิพากษาในศาลล้มละลาย นิติกรในศาลล้มละลาย ตลอดจนนายความที่เกี่ยวข้องในการกระบวนการพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการ เพื่อรับทราบข้อมูลและความคิดเห็นของบุคคลดังกล่าวในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และเสนอข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ต่อกระบวนการพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการต่อไป

ปัญหาและอุปสรรค

เนื่องด้วยการแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลล้มละลายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 13 ที่บัญญัติว่า "ผู้พิพากษาในศาลล้มละลายจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย" เป็นเพียงหลักในการพิจารณาแต่งตั้งเท่านั้น จึงไม่ถือเป็นปัญหาหรืออุปสรรค เพียงแต่ในทางการบริหารที่จะแต่งตั้งนั้น ผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาแต่งตั้งจะต้องยึดถือหลักตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณา กรณีจะเป็นปัญหาก็คงเฉพาะแต่หากไม่มีการจัดโครงสร้างที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพิจารณาแต่งตั้งไว้ ก็อาจทำให้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และยังคงความกังวลแก่ลูกหนี้และเจ้าหนี้ รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพื้นฟูกิจการได้

สำหรับกรณีที่กฎหมายยังบัญญัติให้ศาลมีอำนาจในการขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาคดีได้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลาย

และวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 20 ที่บัญญัติว่า "ศาลล้มละลายอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบ และไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว" และตามข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. 2549 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 ข้อ 24 ความว่า "ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็น อาจทำความเห็นเป็นหนังสือส่งต่อศาล โดยไม่มาเบิกความประกอบหนังสือนั้นก็ไ้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ให้ศาลส่งสำเนาความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวแก่คู่ความทุกฝ่าย หากเป็นกรณี que ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจะต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น ให้ศาลส่งสำเนาความเห็นเป็นหนังสือนั้นแก่คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันเบิกความ" นั้น ก็เป็นเพียงหลักการและเป็นดุลพินิจอิสระของศาลที่จะพิจารณาใช้หรือไม่ตามที่เห็นสมควร อีกทั้งในส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญนั้น กฎหมายก็เพียงแต่บัญญัติไว้กว้าง ๆ โดยไม่ได้กำหนดว่าจะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพใด ซึ่งทั้งสองกรณีไม่ว่าการที่ศาลจะขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นหรือไม่ หรือเมื่อศาลขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ลูกหนี้และเจ้าหนี้รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการฟื้นฟูกิจการ เห็นด้วยหรือไม่ว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจในกิจการที่มีการขอฟื้นฟูหรือไม่ เหล่านี้หากได้มีการจัดโครงสร้างไว้ให้เหมาะสมทั้งการกำหนดให้กรณีใดที่ต้องขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญนั้นควรจะมีในสาขาวิชาชีพใดและควรจะต้องมีการขึ้นทะเบียนเพื่อให้ศาลสามารถขอความเห็นได้โดยสะดวกถูกต้องตามกิจการที่มีการขอฟื้นฟูกิจการหรือไม่

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการทั้งในส่วนของผู้บริหารศาลล้มละลาย ผู้พิพากษาในศาลล้มละลาย นิติกรในศาลล้มละลาย ตลอดจนทนายความที่เกี่ยวข้องในการกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ เพื่อรับทราบข้อมูลและความคิดเห็นของบุคคลดังกล่าวในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และเสนอข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ต่อกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการต่อไป ตามแบบสอบถามต่อไปนี้

สรุป

การศึกษาในบทที่ 3 เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการจัดโครงสร้างผู้พิพากษาในคดีพินฟูกิจการ

ปัจจุบันการแต่งตั้งผู้พิพากษาไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย ซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลายและคดีพินฟูกิจการนั้น ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 13 บัญญัติว่า "ผู้พิพากษาในศาลล้มละลาย จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย" จึงเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ที่จะต้องพิจารณาแต่งตั้งผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยล้มละลายซึ่งรวมถึงการพินฟูกิจการด้วยไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย โดยมีได้มีการจัดโครงสร้างผู้พิพากษาสำหรับคดีพินฟูกิจการไว้เป็นการเฉพาะ เพียงแต่ในระบบการบริหารงานบุคคลซึ่งมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) พิจารณาดำเนินการนั้น การพิจารณาแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลล้มละลายซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีล้มละลายและคดีพินฟูกิจการ นอกจากจะถือหลักอาวุโสตามธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติของศาลยุติธรรมแล้ว ยังได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถประกอบ

2. ปัญหาการจัดโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นต่อศาลประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 20 บัญญัติว่า "ศาลล้มละลายอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบ และไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว" และข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. 2549 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 ข้อ 24 ความว่า "ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็น อาจทำความเห็นเป็นหนังสือส่งต่อศาลโดยไม่มาเบิกความประกอบหนังสือนั้นก็ได้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ให้ศาลส่งสำเนาความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวแก่คู่ความทุกฝ่าย หากเป็นกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจะต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น ให้ศาลส่งสำเนาความเห็นเป็นหนังสือนั้นแก่คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันเบิกความ" ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจที่จะขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาคดี โดยไม่มีการจัดโครงสร้างในทางบริหารผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาอาชีพ เพื่อให้ศาลสามารถขอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางในการปรับโครงสร้าง

ผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการและการจัดโครงสร้าง

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็น

ประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี

การศึกษาในบทที่ 4 มีความมุ่งหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการปรับโครงสร้างผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการ และการจัดโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ความเห็นประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี โดยมีลำดับการศึกษา ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาข้อขัดข้อง
2. แนวทางในการปรับโครงสร้างผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการ และการจัดโครงสร้าง
3. สรุป

วิเคราะห์ปัญหาข้อขัดข้อง

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เป็นบทกฎหมายที่กำหนดให้ศาลเข้าไปมีบทบาทในการพิจารณาพิพากษาคดีฟื้นฟูกิจการ นับตั้งแต่มีการยื่นคำร้องขอจนกระทั่งเสร็จสิ้นกระบวนการฟื้นฟูกิจการ โดยเมื่อมีการยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ ศาลจะทำการไต่สวน หากได้ความจริงตามมาตรา 90/3 และมีเหตุสมควรที่จะฟื้นฟูกิจการ และผู้ร้องขอยื่นคำร้องโดยสุจริต ศาลจะมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ แต่หากไม่ได้ความจริงตามมาตรา 90/3 หรือไม่มีเหตุสมควรที่จะฟื้นฟูกิจการ หรือผู้ร้องขอยื่นคำร้องโดยไม่สุจริต ศาลก็จะมีคำสั่งยกคำร้องขอ หากศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ ศาลก็จะมีคำสั่งเกี่ยวกับผู้ทำแผนตามมาตรา 90/17 หรือผู้บริหารชั่วคราวตามมาตรา 90/20 และเมื่อผู้ทำแผนจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้และที่ประชุมเจ้าหนี้นี้มีมติยอมรับแผน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานต่อศาล ศาลก็จะมีคำสั่งว่าจะเห็นชอบด้วยแผนหรือไม่ ตามมาตรา 90/56 หลังจากศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน และมีการดำเนินการตามแผนจนเป็นผลสำเร็จตามแผน ศาลจะมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ แต่หากการดำเนินการตามแผนไม่เป็นผลสำเร็จและระยะเวลาตามแผนสิ้นสุดลงแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดหรือมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟู

กิจการก็ได้ ตามมาตรา 90/70 จะเห็นได้ว่าศาลมีบทบาทสำคัญในกระบวนการฟื้นฟูกิจการเป็นอย่างยิ่ง และย่อมเป็นที่คาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูกิจการทั้งที่เป็นลูกหนี้และเจ้าหนี้ว่า ศาลที่นอกจากต้องเป็นผู้มีความรู้ด้านกฎหมายแล้วจะต้องมีองค์ความรู้และความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าที่เพียงพอ ศาลควรจะมีผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าที่เพียงพอ และกระบวนการพิจารณาของศาลต้องเอื้ออำนวยต่อการพิจารณาและออกมีคำสั่ง โดยบทกฎหมายที่มีอยู่เพียงพอต่อการให้อำนาจศาลในการค้นหาความจริง

ปัจจุบันการแต่งตั้งผู้พิพากษาไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย ซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการนั้น ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 13 บัญญัติว่า "ผู้พิพากษาในศาลล้มละลาย จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย" จึงเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ที่จะต้องพิจารณาแต่งตั้งผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยล้มละลายซึ่งรวมถึงการฟื้นฟูกิจการด้วยไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย แต่การพิจารณาว่าผู้ใดเป็นผู้มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยล้มละลายนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ทั้งระบบการบริหารงานบุคคลของ ก.ต. ในปัจจุบันจะยึดหลักอาวุโสเป็นสำคัญ จึงอาจเป็นอุปสรรคต่อการพิจารณาแต่งตั้งผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยล้มละลายไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลายได้ ซึ่งอาจไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้น การบริหารงานบุคคลของ ก.ต. ในเรื่องนี้ จึงควรคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้ผู้พิพากษาในศาลล้มละลาย ซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการ โดยเฉพาะคดีฟื้นฟูกิจการที่เป็นคดีเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการค้าที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในทางการค้าหรือทางเศรษฐกิจประกอบด้วย โดยแม้จะยึดหลักอาวุโสเป็นสำคัญก็ตาม แต่กรณีของศาลล้มละลายซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษ และเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ จึงควรพิจารณาถึงความรู้ความสามารถเป็นสำคัญด้วยเช่นกัน เพื่อที่จะให้มีการแต่งตั้งผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องกฎหมายล้มละลายซึ่งรวมทั้งการฟื้นฟูกิจการด้วย ซึ่งนอกจากจะเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้ว ยังจะเป็นการสร้างศรัทธาให้แก่สถาบันศาลยุติธรรมอีกทางหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ในส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 20 ที่บัญญัติว่า "ศาลล้มละลายอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบ และไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่าย

คนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว" และข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. 2549 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 ข้อ 24 ความว่า "ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็น อาจทำความเห็นเป็นหนังสือส่งต่อศาล โดยไม่มาเบิกความประกอบหนังสือนั้นก็ไ้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ให้ศาลส่งสำเนาความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวแก่คู่ความทุกฝ่าย หากเป็นกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจะต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น ให้ศาลส่งสำเนาความเห็นเป็นหนังสือนั้นแก่คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันเบิกความ" ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลที่จะขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาคดี ซึ่งดุลพินิจของศาลโดยเฉพาะ การที่กฎหมายบัญญัติเพียงหลักการดังกล่าวไว้ให้เป็นดุลพินิจของศาล จึงมีข้อพิจารณาว่าสมควรจะมีการกำหนดโครงสร้างในการจัดผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อสนับสนุนกระบวนการพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการหรือไม่อย่างไร เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการเป็นที่ยอมรับของเจ้าหนี้และลูกหนี้รวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูกิจการ

จากประเด็นพิจารณาดังกล่าวทั้งการแต่งตั้งผู้พิพากษาให้ไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย ซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการ ที่จะต้องแต่งตั้งผู้มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย และเป็นที่คาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูกิจการทั้งที่เป็นลูกหนี้และเจ้าหนี้ว่า นอกจากต้องเป็นผู้มีความรู้ด้านกฎหมายแล้วจะต้องมีองค์ความรู้และความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าที่เพียงพอด้วย และประเด็นการขอความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องแล้ว และจะได้นำมาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการจัดโครงสร้างผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการ

การที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งผู้พิพากษาไปดำรงตำแหน่งในศาลต่าง ๆ ยึดธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติของสถาบันศาลที่ใช้หลักอาวุโสในการพิจารณาแต่งตั้งเป็นสำคัญ และการพิจารณาแต่งตั้งผู้พิพากษาไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย ซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการที่ผ่านมา คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ได้ยึดถือธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติของสถาบันศาลที่ใช้หลักอาวุโสในการพิจารณาแต่งตั้ง โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถประกอบ ซึ่งนั่นแสดงว่าคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ก็ได้ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้พิพากษาไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลายแล้วตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธี

พิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 13 ที่บัญญัติว่า "ผู้พิพากษาในศาลล้มละลาย จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลาย" มีข้อพิจารณาว่ามีการจัดโครงสร้างตุลาการหรือผู้พิพากษาเพื่อให้เป็นผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายไว้อย่างไรหรือไม่ เพียงพอหรือไม่ต่อการพิจารณาแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย

ปัจจุบันการสรรหา บรรจุ และแต่งตั้ง ผู้พิพากษาของศาลยุติธรรมใช้ระบบการสอบคัดเลือกและการทดสอบความรู้ ซึ่งเป็นการทั่วไป โครงสร้างผู้พิพากษาที่ผ่านการสอบคัดเลือกและการทดสอบความรู้ จึงเป็นรูปแบบทั่วไปเพื่อบรรจุแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งยังศาลต่าง ๆ ในสังกัดศาลยุติธรรม ซึ่งมีทั้งศาลทั่วไปในศาลชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ และชั้นฎีกา และศาลชำนาญพิเศษที่ประกอบด้วยศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และศาลล้มละลาย โดยมีได้มีการจัดโครงสร้างในการสรรหา บรรจุ และแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลชำนาญพิเศษแยกออกมาต่างหากจากการสรรหา บรรจุ และแต่งตั้งผู้พิพากษาสำหรับศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีทั่วไป อีกทั้งเมื่อบรรจุเข้ารับราชการแล้วยังมีการแต่งตั้งโยกย้ายไปดำรงตำแหน่งในศาลต่าง ๆ ได้ทั้งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีทั่วไปและศาลชำนาญพิเศษที่พิจารณาพิพากษาคดีเฉพาะด้าน

การที่ศาลยุติธรรมมิได้จัดให้การสรรหาบรรจุ และแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลล้มละลายแยกออกมาต่างหากจากการสรรหา บรรจุ และแต่งตั้งผู้พิพากษาที่จัดเป็นการทั่วไป และยังสามารถแต่งตั้งโยกย้ายระหว่างศาลได้ดังกล่าวข้างต้น เพียงแต่ในระบบการบริหารงานบุคคลซึ่งมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) พิจารณาคำเนินการนั้น การพิจารณาแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลล้มละลายซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการ นอกจากจะถือหลักอาวุโสตามธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติของศาลยุติธรรมแล้ว ยังได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถประกอบ จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในการที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมจะพิจารณาสรรหาผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลายเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการได้ เนื่องจากมิได้มีการสรรหาผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายมาตั้งแต่ต้น และอาจมีผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายไม่เพียงพอ อีกทั้งหากได้ผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายมาดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลายแล้ว ก็อาจมีการแต่งตั้งโยกย้ายไปศาลอื่นได้อีก หากได้มีการจัดโครงสร้างผู้พิพากษาสำหรับคดีฟื้นฟูกิจการไว้เป็นการเฉพาะก็น่าจะเป็นการดี ทั้งต่อกระบวนการพิจารณาเองและการยอมรับหรือความเชื่อถือศรัทธาของผู้เกี่ยวข้อง กับกระบวนการฟื้นฟูกิจการ

2. ปัญหาการจัดโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นประกอบการพิจารณาพิพากษา

ตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 20 บัญญัติว่า "ศาลล้มละลายอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบ และไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว" และข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. 2549 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 ข้อ 24 ความว่า "ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็น อาจทำความเห็นเป็นหนังสือส่งต่อศาลโดยไม่มาเบิกความประกอบหนังสือนั้นก็ได้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ให้ศาลส่งสำเนาความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวแก่คู่ความทุกฝ่าย หากเป็นกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจะต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น ให้ศาลส่งสำเนาความเห็นเป็นหนังสือนั้นแก่คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันเบิกความ" ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจที่จะขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาคดี จึงมีข้อพิจารณาว่า การที่กฎหมายบัญญัติเพียงหลักการดังกล่าวไว้ให้เป็นดุลพินิจของศาลนั้น เป็นการเพียงพอต่อการเอื้ออำนวยต่อกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการหรือไม่

ปัจจุบันนี้เมื่อมีคดีฟื้นฟูกิจการเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูกิจการต่างคาดหวังว่านอกจากศาลโดยผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านกฎหมายแล้ว เมื่อการแต่งตั้งกำหนดให้แต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลาย จึงควรจะต้องเป็นผู้มีความรู้ด้านเศรษฐกิจเพียงพอต่อการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ และเมื่อกฎหมายให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจที่จะขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ ศาลก็ควรจะใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปัญหาต้องพิจารณาว่าในทางปฏิบัติมีการใช้บทกฎหมายดังกล่าวเพื่อขอความเห็นมากน้อยเพียงใด และควรมีการจัดโครงสร้างในทางการบริหารอย่างไรเพื่อที่จะให้ศาลสามารถดำเนินการเพื่อขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่คดี

ทั้งนี้ในปัจจุบันยังไม่มี การจัดโครงสร้างในทางบริหารเพื่อให้ศาลสามารถขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญไว้เป็นรูปธรรม หากมีการดำเนินการขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญไว้ต่อศาล น่าจะเป็นการดีและศาลสามารถใช้ดุลพินิจขอความเห็นจาก

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ขึ้นทะเบียนนั้นได้ ทั้งนี้เพื่อให้การวินิจฉัยมีคำสั่ง ไปที่ยอมรับและเป็นการสร้างความเชื่อถือศรัทธาในกระบวนการพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการ

แนวทางในการปรับโครงสร้างผู้พิพากษาในคดีพื้นฟูกิจการ และการจัดโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี

1. แนวทางในการปรับโครงสร้างผู้พิพากษาในคดีพื้นฟูกิจการ

แนวทางที่ 1

1. การสรรหาโดยการสอบคัดเลือกหรือการทดสอบความรู้เหมือนเดิม แต่เมื่อบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาและผ่านการอบรมแล้ว จัดให้มีการคัดเลือกผู้ที่มีความประสงค์และมีความเหมาะสมไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย

2. ผู้พิพากษาที่ได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย ยังสามารถได้รับการพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายไปดำรงตำแหน่งในศาลยุติธรรมอื่นได้

แนวทางที่ 2

1. การสรรหาโดยการสอบคัดเลือกหรือการทดสอบความรู้เหมือนเดิม แต่เมื่อบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาและผ่านการอบรมแล้ว จัดให้มีการคัดเลือกผู้ที่มีความประสงค์และมีความเหมาะสมไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย

2. ผู้พิพากษาที่ได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย ไม่สามารถได้รับการพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายไปดำรงตำแหน่งในศาลยุติธรรมอื่นได้ จนกว่าจะมีการเลื่อนชั้นขึ้นศาลสูง

แนวทางที่ 3

1. จัดการสรรหาโดยการสอบคัดเลือกหรือการทดสอบความรู้เป็นการเฉพาะแยกจากการสรรหาแบบเดิม

2. ผู้ที่ผ่านการสรรหาเมื่อผ่านการคัดเลือกและได้รับการบรรจุเข้ารับราชการในศาลล้มละลายแล้ว ไม่สามารถได้รับการพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายไปดำรงตำแหน่งในศาลยุติธรรมอื่นได้

3. จัดให้มีตำแหน่งในศาลสูงเพื่อรองรับผู้พิพากษาที่เลื่อนชั้นจากศาลล้มละลาย

2. แนวทางการจัดโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เห็นประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี

แนวทางที่ 1 ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลายที่บัญญัติให้ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น เพียงพอต่อการพิจารณาพิพากษาคดีที่พ้นฟูกิจการแล้ว

แนวทางที่ 2 นอกจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลายที่บัญญัติให้ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีแล้ว ควรจัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญไว้เป็นการเฉพาะเพื่อให้ความเห็นต่อศาล โดยศาลยังคงมีดุลพินิจในการขอความเห็นว่าจะใช้ในคดีใดและขั้นตอนใด

แนวทางที่ 3 นอกจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลายที่บัญญัติให้ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีแล้ว ควรจัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญไว้เป็นการเฉพาะเพื่อให้ความเห็นต่อศาล โดยศาลจักต้องขอความเห็นในทุกคดีและทุกขั้นตอนก่อนมีคำสั่ง

สรุป

การศึกษาในบทที่ 4 เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้
แนวทางในการปรับโครงสร้างผู้พิพากษาในคดีที่พ้นฟูกิจการ จากการศึกษาปรากฏว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีที่พ้นฟูกิจการ เห็นว่า หากมีการจัดโครงสร้างผู้พิพากษาสำหรับบรรจุและแต่งตั้งในศาลล้มละลาย ซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลายและคดีที่พ้นฟูกิจการไว้เป็นการเฉพาะ นับแต่เมื่อบรรจุเข้ารับราชการและผ่านการอบรมตามหลักสูตรแล้ว ควรจัดให้มีการคัดเลือกผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายและมีความเหมาะสม เพื่อบรรจุแต่งตั้งไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย ซึ่งจะทำได้ผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเข้าใจในคดีล้มละลายและคดีที่พ้นฟูกิจการ เมื่อได้ผู้พิพากษาที่ผ่านการคัดเลือกแล้วควรจัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจด้านเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจการค้า ตลอดจนด้านบัญชีและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีที่พ้นฟูกิจการ และควรจัดให้มีการศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น เห็นภาพรวมและทราบถึงผลกระทบของกิจการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน นอกจากนี้ควรจัดให้มีการเพิ่มพูนความรู้ด้านเศรษฐกิจเป็นระยะ ซึ่งจัดให้มีการอบรมหรือศึกษาดูงาน

ในส่วนของความเจริญก้าวหน้าในการรับราชการนั้น ศาลยุติธรรมควรจัดโครงสร้างผู้พิพากษาสำหรับผู้พิพากษาในศาลล้มละลายให้สามารถเจริญก้าวหน้าไม่ด้อยไปกว่าผู้พิพากษาที่

ดำรงตำแหน่งในศาลอื่น โดยไม่จำเป็นต้องโยกย้ายไปดำรงตำแหน่งในศาลชั้นต้นอื่น และควรจัดให้มีตำแหน่งและอัตราสำหรับรองรับในศาลสูงด้วย ทั้งนี้หากคดีมีการอุทธรณ์หรือฎีกาไปยังศาลสูงไม่ว่าจะเป็นศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา การพิจารณาพิพากษาคดีพื้นฟูกิจการก็ควรจัดต้องมีผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลาย ซึ่งรวมถึงความรู้และความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจการประกอบกิจการค้าด้วย

ดังนั้น หากได้มีการจัดโครงสร้างผู้พิพากษาสำหรับคดีพื้นฟูกิจการไว้เป็นการเฉพาะก็น่าจะเป็นการดี ทั้งต่อกระบวนการพิจารณาเองและการยอมรับหรือความเชื่อถือศรัทธาของผู้เกี่ยวข้อง กับกระบวนการพื้นฟูกิจการ

แนวทางการจัดโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี จากการศึกษาปรากฏว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการต่างมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ศาลควรจัดต้องใช้บทกฎหมายดังกล่าวให้เกิดประโยชน์สูงสุด แต่การ ที่มีเพียงบทบัญญัติดังกล่าวโดยที่ไม่มีการจัดโครงสร้างในทางบริหารไว้ อาจทำให้บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงข้อความในกระดาษเท่านั้น ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการจึงเห็นตรงกันว่า ควรจัดต้องจัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและการประกอบกิจการต่าง ๆ ให้ครอบคลุมในทุกกิจการ โดยการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาพเอกชน อาทิเช่น สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรม สภาวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น ในการส่งตัวแทนเข้ามาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประจำศาล แต่อย่างไรก็ดี ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพื้นฟูกิจการต่างเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญนั้น ควรให้ศาลมีดุลพินิจในแต่ละคดี โดยไม่ควรมีบทบังคับว่าจะต้องมีการขอความเห็นในทุกคดีหรือทุกขั้นตอน ทั้งนี้เนื่องจากบางกิจการที่ขอพื้นฟูกิจการอาจมีลักษณะไม่ซับซ้อน หรือบางกิจการหากให้มีการขอความเห็นในทุกขั้นตอนที่อาจต้องใช้เวลาและก่อให้เกิดความล่าช้า อาจทำให้กิจการนั้นได้รับผลกระทบในเชิงลบในช่วงระยะเวลา นั้น ดังนั้น จึงควรให้เป็นดุลพินิจของศาลในการพิจารณาว่าคดีใดหรือขั้นตอนใดที่ควรจะขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ

ดังนั้น หากมีการดำเนินการขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญไว้ต่อศาล น่าจะเป็นการดีและศาลสามารถใช้ดุลพินิจขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ขึ้นทะเบียนนั้นได้ ทั้งนี้เพื่อให้การวินิจฉัยมีคำสั่งไปที่ยอมรับและเป็นการสร้างความเชื่อถือศรัทธาในกระบวนการพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการ

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาเรื่องบทบาทของศาลในคดีพื้นฟูกิจการกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้จำนวน 2 ข้อ ประกอบด้วย ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสถานะภาพทางกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการและปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินการ ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับโครงสร้างผู้พิพากษาในคดีพื้นฟูกิจการ และการจัดโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี ผลการศึกษาวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งสองข้อดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ดังนี้

การศึกษาวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สรุปได้ดังนี้

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 กำหนดให้ศาลมีบทบาทในกระบวนการพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการ นับแต่มีการยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ โดยศาลต้องพิจารณาเพื่อมีคำสั่งว่าจะให้ฟื้นฟูกิจการหรือไม่ตามมาตรา 90/3 หากมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ ศาลจะต้องมีคำสั่งเกี่ยวกับผู้ทำแผนตามมาตรา 90/17 หรือผู้บริหารแผนชั่วคราวตามมาตรา 90/20 เมื่อผู้ทำแผนจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้และที่ประชุมเจ้าหนี้นี้มีมติยอมรับแผน และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานต่อศาล ศาลก็จะมีคำสั่งว่าจะเห็นชอบด้วยแผนหรือไม่ตามมาตรา 90/56 หากมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน และดำเนินการตามแผนจนเป็นผลสำเร็จ ศาลจะมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ แต่หากดำเนินการตามแผนไม่เป็นผลสำเร็จและระยะเวลาตามแผนสิ้นสุดลง ศาลอาจมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดหรือมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการก็ได้ ตามมาตรา 90/70

การที่ศาลมีบทบาทสำคัญในกระบวนการพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการดังกล่าว ย่อมเป็นที่คาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูกิจการทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ว่า ศาลนอกจากจะเป็นผู้มีความรู้ด้านกฎหมายแล้ว ศาลควรจะต้องเป็นผู้มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจหรือการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าที่เพียงพอด้วย พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 จึงบัญญัติว่า "ผู้พิพากษาในศาลล้มละลาย จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย" ทั้งนี้กฎหมายว่าด้วยล้มละลายนี้นรวมถึงกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการด้วย ซึ่งคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) แม้จะถือธรรมเนียมประเพณี

ปฏิบัติที่ยึดหลักอาวุโสในการแต่งตั้งผู้พิพากษาก็ตาม แต่เมื่อศาลล้มละลายเป็นศาลชำนาญพิเศษที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการ ซึ่งเป็นคดีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ในทางปฏิบัติของการพิจารณาแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลล้มละลายจึงต้องดำเนินการตามบทกฎหมายดังกล่าว โดยได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถเป็นสำคัญด้วย เพื่อแต่งตั้งผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องกฎหมายล้มละลายซึ่งรวมทั้งกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและสร้างศรัทธาให้แก่สถาบันศาลยุติธรรมอีกทางหนึ่ง

แม้ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 จะได้กำหนดให้การแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลล้มละลายที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการ ต้องแต่งตั้งจากผู้พิพากษาซึ่งมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลาย และคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) จะพิจารณาในการแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลล้มละลายโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถเป็นสำคัญด้วยก็ตาม แต่ในระบบการสรรหา บรรจุ และแต่งตั้งผู้พิพากษาของศาลยุติธรรมที่ใช้ระบบการสอบคัดเลือกและการทดสอบความรู้เป็นการทั่วไป โดยมีได้มีการจัดโครงสร้างในการสรรหา บรรจุ และแต่งตั้งผู้พิพากษาสำหรับศาลชำนาญพิเศษซึ่งรวมทั้งศาลล้มละลายที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการแยกออกจากการสรรหาที่เป็นการทั่วไป จึงอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) จะพิจารณาแต่งตั้งผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลายเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการได้ โดยอาจมีผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายไม่เพียงพอทั้งในภายหน้าก็อาจมีการแต่งตั้งโยกย้ายไปศาลอื่น ดังนั้น หากได้มีการจัดโครงสร้างผู้พิพากษาสำหรับคดีฟื้นฟูกิจการไว้เป็นการเฉพาะก็น่าจะเป็นการดี ทั้งต่อกระบวนการพิจารณาและการยอมรับ ความเชื่อถือศรัทธาของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการฟื้นฟูกิจการ

การศึกษาวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 สรุปได้ดังนี้

กระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 20 บัญญัติว่า "ศาลล้มละลายอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว" และข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. 2549 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 ข้อ 24 ความว่า "ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็น อาจทำความเห็นเป็นหนังสือส่งต่อศาล โดยไม่มาเบิกความประกอบ

หนังสือแนบก็ได้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ให้ศาลส่งสำเนาความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าว แก่คู่ความทุกฝ่าย หากเป็นกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจะต้องมาเบิกความประกอบหนังสือ นั้น ให้ศาลส่งสำเนาความเห็นเป็นหนังสือนั้นแก่คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวัน เบิกความ" เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลในขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อ ประกอบการพิจารณาคดี โดยมีได้มีการจัดโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อสนับสนุน กระบวนพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการของศาล ดังนั้น หากมีการจัดโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือ ผู้เชี่ยวชาญเพื่อสนับสนุนกระบวนพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการของศาล โดยการขอความร่วมมือจาก หน่วยงานภาคเอกชน อาทิเช่น สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรม สภาวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น ให้ คัดเลือกและส่งตัวแทนเข้ามาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ และจัดให้มีการขึ้นทะเบียน ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญไว้ต่อศาล น่าจะเป็นการดี และศาลสามารถใช้ดุลพินิจขอความเห็นจาก ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ขึ้นทะเบียนนั้นได้ ทั้งนี้เพื่อให้การวินิจฉัยมีคำสั่ง ไปที่ยอมรับและ เป็นการสร้างความเชื่อถือศรัทธาในกระบวนพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศาลชำนาญพิเศษ ซึ่งรวมทั้งศาลล้มละลายที่มีอำนาจ พิเคราะห์พิพากษาคดีพื้นฟูกิจการ อันเป็นคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและมีผลต่อการดำเนิน กิจการของธุรกิจต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อกิจการ สภาพสังคมและเศรษฐกิจโดยรวม ให้มีบทบาทหน้า ในระดับอาเซียน (ASEAN) โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐทั้งในด้านนโยบาย งบประมาณ บุคลากร

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

2.1 การจัดโครงสร้างผู้พิพากษาในคดีพื้นฟูกิจการ

ดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ในส่วนที่ว่าด้วยการสรรหา บรรจุ แต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลล้มละลายกลางไว้เป็นการเฉพาะ และ ออกระเบียบการศึกษาอบรมผู้พิพากษาในศาลล้มละลายเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้ เกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังต่อไปนี้

2.1.1 เมื่อมีการสรรหาผู้พิพากษาโดยสอบคัดเลือกหรือทดสอบความรู้ และ บรรจุเข้ารับราชการ เมื่อผ่านการอบรมตามหลักสูตรแล้ว ควรจัดให้มีการคัดเลือกผู้พิพากษาที่มี

ความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายซึ่งต้องพิจารณาพิพากษาคดีฟื้นฟูกิจการ และมีความเหมาะสม เพื่อบรรจุแต่งตั้งไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย

2.1.2 จัดอบรมผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจด้านเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจการค้า ตลอดจนด้านบัญชีและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ

2.1.3 จัดให้ผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการ ได้ศึกษาดูงานในกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกิจการต่าง ๆ เห็นภาพรวมของการประกอบกิจการ และทราบถึงผลกระทบของกิจการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน

2.1.4 จัดให้มีการเพิ่มพูนความรู้ด้านเศรษฐกิจเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

2.1.5 จัดให้มีระบบกองผู้ช่วยผู้พิพากษาในศาลล้มละลายกลาง โดยคัดเลือกผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเข้าใจในกฎหมายเกี่ยวกับคดีล้มละลาย ซึ่งอาจพิจารณาจากผู้ที่ย้ายมาคัดเลือกหรือทดสอบความรู้ที่เลือกสอบหรือทดสอบในสาขาวิชาล้มละลาย

2.1.6 ผู้พิพากษาประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาในศาลล้มละลาย ควรได้รับการสนับสนุนให้เจริญก้าวหน้าทางราชการในศาลล้มละลาย ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาในศาลล้มละลายในระดับที่สูงขึ้นทั้งในระดับศาลสูงด้วย เพื่อเป็นการสร้างความสมบูรณณ์ต่อเนื่องในกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ

2.2 การจัดโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี

ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมข้อกำหนดอธิบดีผู้พิพากษาศาลล้มละลายกลาง โดยเพิ่มข้อกำหนดว่าด้วยการขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประจำศาล ดังต่อไปนี้

2.2.1 จัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญไว้ต่อศาล เพื่อศาลสามารถขอความเห็นได้ โดยควรจัดตั้งขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในทุกสาขาวิชาชีพ เนื่องจากกิจการที่เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการอาจมีได้ทุกประเภทกิจการ

2.2.2 การขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ควรให้ครอบคลุมทุกกิจการ โดยการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาคเอกชน อาทิเช่น สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรม สภาวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น ในการคัดเลือกและส่งตัวแทนเข้ามาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประจำศาล

2.2.3 การขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญนั้น ควรให้ศาลมีดุลพินิจในการแต่ละคดี โดยไม่ควรมีบทบังคับว่าจะต้องมีการขอความเห็นในทุกคดีหรือทุกชั้นตอน

ทั้งนี้ก็ต้องมีข้อกำหนดว่าด้วยจริยธรรมสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประจำศาลด้วย เพื่อให้ผู้ได้รับการขึ้นทะเบียนปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม และเป็นที่ยึดถือศรัทธาของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดี

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

สืบเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยถึงบทบาทผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการ ซึ่งเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลล้มละลายกลาง อีกนัยหนึ่งจึงเป็นการวิจัยในเชิงการกำหนดยุทธศาสตร์ของศาลล้มละลายกลาง ซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษหนึ่งในอีกหลายศาลของไทย ซึ่งศาลชำนาญพิเศษอย่างศาลภาษีอากรกลาง ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ก็นับเป็นศาลที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจเช่นกัน บทบาทของผู้พิพากษาในศาลดังกล่าวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อภาคเศรษฐกิจ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลดังกล่าว ย่อมมีความคาดหวังเช่นกันว่าจะได้รับการพิจารณาจากผู้พิพากษาที่มีความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ ด้านภาษีอากร ด้านทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ หากมีการวิจัยถึงสถานะทางกฎหมายในปัจจุบันเกี่ยวกับบทบาทผู้พิพากษาในศาลดังกล่าว และสภาพปัญหาข้อขัดข้อง เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศาลชำนาญพิเศษให้มีบทบาทในระดับอาเซียน (ASEAN)

บรรณานุกรม

หนังสือ

วิชา มหาคุณ. กฎหมายว่าด้วยล้มละลาย เรื่องกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2559.

วิชา มหาคุณ. คำอธิบายกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : นิติบรรณาการ, 2553.

เอื้อน ขุนแก้ว. คู่มือการศึกษากฎหมายฟื้นฟูกิจการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : PHOLSIAM PRINTING AND PUBLISHING (THAILAND) LIMITED PARTNERSHIP , 2553.

วารสารและสิ่งพิมพ์

ภูมิวุฒิ พุทธสุธัตตา. “กฎหมายฟื้นฟูกิจการของสหรัฐอเมริกา”, อุลพาห. ปีที่ 43 เล่ม 2 , เมษายน-มิถุนายน 2539. หน้า 38-48.

มนตรี ศิลป์มหำบัณฑิต. “มาตรการฟื้นฟูลูกหนี้ตามกฎหมายล้มละลายของสหรัฐอเมริกา”, อุลพาห. ปีที่ 46 เล่ม 1, มกราคม-มิถุนายน 2542. หน้า 32-37.

วิศิษฐ์ วิศิษฐ์. “การฟื้นฟูกิจการในคดีล้มละลาย”. อุลพาห. ปีที่ 43 เล่ม 2 , เมษายน-มิถุนายน 2539. หน้า 49-57.

อนรรักษ์ นิยมเวช. “การฟื้นฟูกิจการภายใต้พระราชบัญญัติล้มละลาย”. จลนนิติ. กรกฎาคม-สิงหาคม 2553.

วิทยานิพนธ์

กัลยาณี ตันตศักดิ์. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs)”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2559.

คชาบุญ กิจมณีโชติ. “กฎหมายฟื้นฟูกิจการ: ศึกษากรณีการเปลี่ยนกระบวนการจากการฟื้นฟูกิจการเป็นกระบวนการล้มละลาย”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2553.

วราภรณ์ อาษาพร. “แนวคิดทางกฎหมายในการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้: ศึกษาร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่...) พ.ศ. ...” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483”. ราชกิจจานุเบกษา. 2483.

“พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542”. ราชกิจจานุเบกษา . 2542

เอกสารไม่ตีพิมพ์

คณะผู้พิพากษาศาลยุติธรรม. “สรุปการศึกษาดูงาน ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา เรื่องกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการของสหรัฐอเมริกา”. 2543.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายสถาพร วิสาพรหม

วัน เดือน ปีเกิด 20 ตุลาคม 2506

การศึกษา

นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ประวัติการทำงาน

ผู้พิพากษาศาลแขวงสุราษฎร์ธานี

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดอุดรธานี

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดหนองคาย

ผู้พิพากษาศาลแพ่ง

ผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกรกกลาง

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุรินทร์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงพระโขนง

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนครปฐม

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแพ่ง

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลล้มละลายกลาง

ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

เรื่อง บทบาทของศาลในคดีฟื้นฟูกิจการกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ผู้วิจัย นายสถาพร วิสาพรหม หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 59

ตำแหน่ง ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ของไทยเพิ่งมีการบัญญัติบังคับใช้เมื่อปี 2541 และเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายล้มละลาย โดยการตราพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2541 ให้เพิ่มหมวด 3/1 ว่าด้วยกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ตั้งแต่มาตรา 90/1 ถึง 90/90 ซึ่งตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ได้ระบุเหตุผลของการเพิ่มเติมบทบัญญัติ ว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ว่า เนื่องจากบทบัญญัติบางมาตราของพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะเมื่อลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว อันควรได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากผู้ประสงค์จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกหนี้ เพื่อให้ลูกหนี้มีโอกาสได้ฟื้นฟูกิจการ แต่เนื่องจากมาตรา 94(2) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 บัญญัติให้เจ้าหนี้ที่ยอมให้ลูกหนี้ก่อนขึ้นโดยรู้อยู่แล้วว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวไม่มีสิทธิรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย อันเป็นเหตุให้ไม่มีสถาบันการเงิน หรือเอกชนรายใด ยินยอมให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกหนี้ที่ประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว ลูกหนี้จึงต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายทั้ง ๆ ที่กิจการของลูกหนี้อยู่ในสภาพที่จะฟื้นฟูได้ หากได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน สมควรที่จะมีบทบัญญัติคุ้มครองการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกหนี้ที่ประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว เพื่อให้ลูกหนี้มีโอกาสได้ฟื้นฟูกิจการได้ซึ่งจะช่วยเจ้าหนี้ให้มีโอกาสรับชำระหนี้อย่างเป็นธรรมด้วย อันจะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและการค้าของประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมายฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือให้ลูกหนี้ที่ประสบภาวะวิกฤตทางการเงิน สามารถฟื้นกลับมาดำเนินกิจการต่อไปได้ และสามารถรักษาธุรกิจไว้ได้ ทั้งนี้ กระบวนการฟื้นฟูกิจการนั้นเริ่มตั้งแต่การยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการต่อศาล ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 90/3 กล่าวคือ ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว และเป็นหนี้เจ้าหนี้คนเดียวหรือหลายคนรวมกันเป็นจำนวนแน่นอนไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท ไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม ถ้ามี

เหตุอันสมควรและมีช่องทางที่จะฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ เมื่อศาลรับคำร้องขอแล้วศาลจะทำการไต่สวนคำร้องขอและมีคำสั่งตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 90/10 กล่าวคือ ศาลต้องไต่สวนเอาความจริงตามมาตรา 90/3 ถ้าได้ความจริงและมีเหตุสมควรที่จะฟื้นฟูกิจการ และผู้ร้องขอยื่นคำร้องโดยสุจริต ศาลจะมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ แต่หากไม่ได้ความจริงตามมาตรา 90/3 หรือไม่มีเหตุสมควรที่จะฟื้นฟูกิจการ หรือผู้ร้องขอยื่นคำร้องโดยไม่สุจริต ศาลก็จะมีคำสั่งยกคำร้องขอ

กรณีศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ ศาลจะต้องมีคำสั่งเกี่ยวกับผู้ทำแผนด้วยตามมาตรา 90/17 กล่าวคือ ถ้าลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ผู้คัดค้านไม่ได้เสนอบุคคลอื่นเป็นผู้ทำแผนด้วย ศาลจะมีคำสั่งตั้งบุคคลที่ผู้ร้องขอเสนอเป็นผู้ทำแผนก็ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลที่ผู้ร้องขอเสนอไม่สมควรเป็นผู้ทำแผน หรือลูกหนี้ เจ้าหนี้ผู้คัดค้านเสนอบุคคลอื่นเป็นผู้ทำแผนด้วย ศาลจะมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกประชุมเจ้าหนี้ เพื่อพิจารณาเลือกว่าบุคคลใดสมควรเป็นผู้ทำแผน แล้วเสนอศาลเพื่อพิจารณาว่าจะเห็นชอบหรือไม่ โดยในระหว่างที่ยังไม่มีผู้ทำแผน มาตรา 90/20 ได้กำหนดให้ศาลจะมีคำสั่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนหรือผู้บริหารลูกหนี้เป็นผู้บริหารชั่วคราว มีอำนาจหน้าที่จัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และในระหว่างที่ไม่สามารถตั้งผู้บริหารชั่วคราวได้ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ชั่วคราว

เมื่อศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผนหรือเห็นชอบตั้งผู้ทำแผนตามมติที่ประชุมเจ้าหนี้แล้ว ผู้ทำแผนจะจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ และจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ว่าจะดำเนินกิจการของลูกหนี้ได้อย่างไร จะมีการปรับโครงสร้างหนี้อย่างไร จะสามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้เพียงใด ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 90/42 , 90/42 ทวิ , 90/42 ตริ แล้วส่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อนำเสนอที่ประชุมเจ้าหนี้พิจารณาว่าจะยอมรับแผนหรือไม่ หรือจะให้แก้ไข ตามมาตรา 90/44 โดยมติดอมรับแผนต้องเป็นมติพิเศษ ตามมาตรา 90/46 และเมื่อที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติยอมรับแผนแล้ว ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานต่อศาล เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งว่าจะเห็นชอบด้วยแผนหรือไม่ ตามมาตรา 90/56 โดยศาลจะพิจารณาตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 90/58

หลังจากศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน และมีการดำเนินการตามแผนจนเป็นผลสำเร็จตามแผน ศาลจะมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ แต่หากการดำเนินการตามแผนไม่เป็นผลสำเร็จและระยะเวลาตามแผนสิ้นสุดลงแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดหรือมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการก็ได้ ตามมาตรา 90/70

จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นกฎหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การประกอบธุรกิจ ซึ่งอาจเป็นธุรกิจหรือกิจการขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องการดำเนินชีวิตของประชาชนจำนวนมาก หรืออาจเป็นธุรกิจหรือกิจการที่มีผลกระทบต่อ

ระบบเศรษฐกิจของประเทศ และกฎหมายได้กำหนดให้ศาลเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการพิจารณา และมีคำสั่งเริ่มตั้งแต่การพิจารณารับคำร้อง การไต่สวนและมีคำสั่งว่าจะให้มีการฟื้นฟูกิจการหรือไม่ การตั้งผู้ทำแผนหรือการเห็นชอบด้วยกับที่ประชุมเจ้าหนี้ในการเลือกผู้ทำแผน การเห็นชอบด้วยแผนที่ผู้ทำแผนจัดทำและที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติยอมรับ การพิจารณาและมีคำสั่งว่าการดำเนินการตามแผนเป็นผลสำเร็จหรือไม่ และจะมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์สินของลูกหนี้เด็ดขาด หรือให้ยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ ซึ่งล้วนแต่เป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการของลูกหนี้ จึงมีข้อกังวลของฝ่ายลูกหนี้และเจ้าหนี้ที่มีการขอฟื้นฟูกิจการว่า การพิจารณาและมีคำสั่งในขั้นตอนต่าง ๆ นั้น ศาลซึ่งเป็นผู้มีความรู้ด้านกฎหมายจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้ามากน้อยเพียงใด ศาลจะมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจหรือกิจการค้าเพียงพอหรือไม่ กระบวนการพิจารณาและมีคำสั่งของศาลตามบทกฎหมายที่มีอยู่เพียงพอต่อการให้อำนาจศาลในการค้นหาความจริงเพียงพอหรือไม่ จากกรณีปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงประสงค์จะศึกษาการจัด โครงสร้างผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการ และการจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและการประกอบกิจการค้าเพื่อให้เห็น ต่อศาลในประเด็นต่าง ๆ ก่อนมีคำสั่ง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความกังวลของฝ่ายลูกหนี้และเจ้าหนี้ที่มีการร้องขอฟื้นฟูกิจการ และเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาและมีคำสั่งเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ระบบเศรษฐกิจโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานะภาพของกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับโครงสร้างการคัดเลือกผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการ และการจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและการประกอบกิจการค้าเพื่อให้เห็นก่อนมีคำสั่ง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา ประกอบด้วย โครงสร้างผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการ บทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษา การฟื้นฟูกิจการที่ประสบปัญหาขาดสภาพคล่อง และแนวทางแก้ไขปัญหา
2. ด้านประชากร สัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้พิพากษาในศาลล้มละลายกลางประมาณ 5-10 ท่าน
3. ระยะเวลาในการวิจัย ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2559 ถึงเดือนพฤษภาคม 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากตำราทางวิชาการ จากศาลล้มละลายกลาง การสัมภาษณ์บุคคลกรในศาลล้มละลายกลาง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก

ผลการวิจัย

ปัจจุบันศาลยุติธรรมมิได้มีการจัดโครงสร้างผู้พิพากษาสำหรับคดีฟื้นฟูกิจการไว้เป็นการเฉพาะ เพียงแต่ในระบบการบริหารงานบุคคลซึ่งมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) พิจารณาคำเนินการนั้น การพิจารณาแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลล้มละลายซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการ นอกจากจะถือหลักอาวุโสตามธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติของศาลยุติธรรมแล้ว ยังได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถประกอบด้วย

ดังนั้น หากมีการจัดโครงสร้างผู้พิพากษาสำหรับบรรจุและแต่งตั้งในศาลล้มละลายซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการไว้เป็นการเฉพาะ โดยเมื่อบรรจุเข้ารับราชการและผ่านการอบรมตามหลักสูตรแล้ว ควรจัดให้มีการคัดเลือกผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายและมีความเหมาะสม เพื่อบรรจุแต่งตั้งไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย ซึ่งจะทำได้ผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเข้าใจในคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการ จากนั้นควรจัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจด้านเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจการค้า ตลอดจนด้านบัญชีและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ และควรจัดให้มีการศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น เห็นภาพรวมและทราบถึงผลกระทบของกิจการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน

ในส่วนของความเจริญก้าวหน้าในการรับราชการ ศาลยุติธรรมควรจัดโครงสร้างผู้พิพากษาสำหรับผู้พิพากษาในศาลล้มละลายให้สามารถเจริญก้าวหน้าไม่ด้อยไปกว่าผู้พิพากษาที่ดำรงตำแหน่งในศาลอื่น โดยไม่จำเป็นต้องโยกย้ายไปดำรงตำแหน่งในศาลชั้นต้นอื่น และควรจัดให้มีตำแหน่งและอัตราสำหรับรองรับในศาลสูง ทั้งนี้หากคดีมีการอุทธรณ์หรือฎีกาไปยังศาลสูง การพิจารณาพิพากษาคดีฟื้นฟูกิจการในศาลสูงก็ควรจัดต้องมีผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลาย ซึ่งรวมถึงความรู้และความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจการประกอบกิจการค้าด้วย

ในส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีพื้นฟูกิจการ ปัจจุบันยังไม่มีการจัดโครงสร้างในทางบริหารเพื่อให้ศาลสามารถขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญไว้อย่างเป็นรูปธรรม แม้จะมีบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจศาลในการขอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ก็ตาม

ดังนั้น จึงควรจกต้องจัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในทุกสาขาวิชาชีพ และครอบคลุมทุกกิจการ โดยการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาพเอกชน อาทิเช่น สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรม สภาวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้ส่งตัวแทนมาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประจำศาล เพื่อให้ศาลสามารถขอความเห็นได้โดยง่าย แต่อย่างไรก็ดี การขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญนั้น ควรเป็นดุลพินิจของศาลในแต่ละคดี โดยไม่มีบทบังคับว่า จะต้องมีการขอความเห็นในทุกคดีหรือทุกขั้นตอน ทั้งนี้เนื่องจากบางกิจการที่ขอฟื้นฟูกิจการอาจมีลักษณะไม่ซับซ้อน หรือบางกิจการหากให้มีการขอความเห็นในทุกขั้นตอนที่อาจต้องใช้เวลาและก่อให้เกิดความล่าช้า อาจทำให้กิจการนั้นได้รับผลกระทบในเชิงลบในช่วงระยะเวลาสั้น

ข้อเสนอแนะ

การจัดโครงสร้างผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ในส่วนที่ว่าด้วยการสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง ผู้พิพากษาในศาลล้มละลายไว้เป็นการเฉพาะ และออกระเบียบการศึกษาอบรมผู้พิพากษาในศาลล้มละลายเพิ่มเติมอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

1. เมื่อมีการสรรหาผู้พิพากษาโดยสอบคัดเลือกหรือทดสอบความรู้ และบรรจุเข้ารับราชการ เมื่อผ่านการอบรมตามหลักสูตรแล้ว ควรจัดให้มีการคัดเลือกผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายซึ่งต้องพิจารณาพิพากษาคดีฟื้นฟูกิจการและมีความเหมาะสม เพื่อบรรจุแต่งตั้งไปดำรงตำแหน่งในศาลล้มละลาย

2. จัดอบรมผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจด้านเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจการค้า ตลอดจนด้านบัญชีและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ

3. จัดให้ผู้พิพากษาในคดีฟื้นฟูกิจการได้ศึกษาดูงานในกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกิจการต่าง ๆ เห็นภาพรวมของการประกอบกิจการ และทราบถึงผลกระทบของกิจการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน

4. จัดให้มีการเพิ่มพูนความรู้ด้านเศรษฐกิจเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

การจัดโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี

แก้ไขเพิ่มเติมข้อกำหนดอธิบดีผู้พิพากษาศาลล้มละลายกลาง โดยเพิ่มข้อกำหนดว่าด้วยการขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประจำศาล ดังนี้

1. จัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญไว้ต่อศาล เพื่อศาลสามารถขอความเห็นได้ โดยควรจัดต้องขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในทุกสาขาวิชาชีพ เนื่องจากกิจการที่เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการอาจมีได้ทุกประเภทกิจการ

2. การขึ้นทะเบียนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ควรให้ครอบคลุมทุกกิจการ โดยการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาคเอกชน อาทิเช่น สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรม สภาวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น ในการคัดเลือกและส่งตัวแทนเข้ามาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประจำศาล

3. การขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญนั้น ควรเป็นดุลพินิจของศาลในแต่ละคดี โดยไม่มีบทบังคับว่าจะต้องมีการขอความเห็นในทุกคดีหรือทุกขั้นตอน